

16.12.98

SOMALIA (45) (124)

Rejserapport fra mission til Nordvestsomalialand (Somaliland)

23. september - 3. oktober 1998

Anne-Dorthe Helmich
Nina Lassen
Jeannette Lindved Madsen

Dansk Flygtningehjælp, Asylafdelingen
November 1998

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
2. Formål	1
3. Personlige indtryk	2
4. Politiske og administrative forhold.....	3
4.1. Stabilitet og regeringskontrol i Nordvestsomalia (Somaliland).....	3
4.2. "Puntland-krisen".....	4
4.3. Situationen i de enkelte områder.....	5
5. Sikkerhedssituationen.....	7
6. Menneskerettighedsforhold	8
6.1. Politisk opposition	8
6.2. Retssystemet	8
6.3. Regionale Sikkerhedsråd	9
6.4. Minoriteter	10
6.5. Blandede ægteskaber / blandet herkomst.....	10
7. Radiokommunikation, landminer, pas m.m.....	11
8. Den økonomiske og sociale situation	12
8.1. Økonomi	12
8.2. Sundhed	13
8.3. Uddannelse.....	14
8.4. Beskæftigelse	15
8.5. Khat	16
9. Tilbagevenden	17
9.1. Tvangsmæssige tilbagesendelser.....	18
9.2. Frivillig repatriering.....	18
Anvendte forkortelser.....	21
Bilag 1. Somalia.....	22
Bilag 2. Program. Nordvestsomalia (Somaliland) - 23. september til 4. oktober 1998	23
Bilag 3. Konsulterede personer.....	25
Bilag 4. Ministerier i Nordvestsomalia (Somaliland)	27
Bilag 5. Generaliseret kort over klanernes geografiske tilhørsforhold	28
Bilag 6. Jamhuuriya d. 20. september 1998	29
Bilag 7. Flygtningelejre i det østlige Etiopien.....	31

1. Indledning

Rapporten er udarbejdet på grundlag af en rejse til Nordvestsomalía (Somaliland). Deltagere var tre personer fra Dansk Flygtningehjælps Asylafdeling: Anne-Dorthe Helmich, sektionsleder, Nina Lassen, jurist og Jeannette Lindved Madsen, informationskonsulent.

Rejsen fandt sted fra d. 23. september til d. 4. oktober 1998. Rejseruten gik fra København til Djibouti. Herfra videre med UN Flight til Hargeisa i Nordvestsomalía (Somaliland). Hjemrejse ad samme rute. Turens deltagere boede på hotel Man Soor i Hargeisa. Hovedparten af møderne blev afholdt i Hargeisa. Delegationen var på en endagstur til Sheik, Berbera og Burao og en endagstur til Adadle. Derudover var delegationen på ture rundt i Hargeisa by og i omegnen til Sheik Noor, som er et lejrpræget område, hvor en del tilbagevendte flygtninge opholder sig (se bilag 1 for kort og bilag 2 for detaljeret program).

Dansk Flygtningehjælps Internationale Afdeling startede i 1997 et projekt i Nordvestsomalía (Somaliland) inden for bl.a. genopbygning, indkomstskabende aktiviteter og kapacitetsopbygning for tilbagevendte flygtninge og internt fordrevne personer. I kraft af projektets lokale forankring har Dansk Flygtningehjælp på stedet mange gode kontakter, som gjorde det muligt for rejsens deltagere at holde møder med Nordvestsomalías (Somalilands) myndigheder, FN-systemet og forskellige internationale og nationale NGOer på stedet.

Bilag 3 indeholder en oversigt over konsulterede personer. Som det vil fremgå af rapporten er infrastrukturen svag, og udbredelsen af kommunikationsmidler varierer. Dette og begrænsede ressourcer synes at gøre det ganske vanskeligt for de internationale og nationale humanitære organisationer at have mere end begrænsede informationsnetværk. Informationer fra forskellige kilder må derfor antages ofte at stamme fra samme hovedkilde. Det er således delegationens opfattelse, at det i den aktuelle situation generelt er ganske vanskeligt at sikre bekræftede oplysninger. Samtidig må det dog antages, at de konsulterede personer er blandt de, der besidder den største viden om de generelle forhold i Nordvestsomalía (Somaliland), og, med enkelte indlysende undtagelser, må antages at være relativt uafhængige af klanmæssige og politiske interesser.

2. Formål

Formålet med turen var:

- At få et indtryk af den generelle situation i Nordvestsomalía (Somaliland).
- At undersøge muligheden for etablering af en række kontakter, så Dansk Flygtningehjælp i fremtiden er sikret en vis informationsstrøm og dermed mulighed for at videregive så nye og pålidelige oplysninger som muligt af betydning for beslutning om eventuel repatriering til den somaliske flygtningegruppe i Danmark.
- At indsamle oplysninger om lokalradioer i Nordvestsomalía (Somaliland) med henblik på en fremtidig etablering af radionetværk mellem Nordvestsomalía (Somaliland) og Danmark i form af programudveksling m.m.
- At undersøge aspekter af sikkerheds- og menneskeretssituationen i Nordvestsomalía (Somaliland), som er relevant for asylpraksis i Danmark.

3. Personlige indtryk

Det følgende afsnit bygger på personlige indtryk og oplevelser hovedsagelig fra opholdet i Hargeisa.

Besøget i Hargeisa var præget af en yderst venlig, åben og positiv modtagelse overalt lige fra på regeringsplan til den enkelte somalier på gaden. Der var stor interesse for at høre om turens formål og om somaliernes forhold i Danmark.

Der er blandt de konsulterede personer et bredt – om ikke nøjagtigt - kendskab til, at der har fundet tvangsmæssig udsendelse af asylansøgere sted fra Danmark. Samtidig er der en udbredt sammenblanding af begreberne "flygtninge", "asylansøger", "tvangsmæssig udsendelse" og "repatriering".

Alle de steder, som blev besøgt, er meget præget af de massive og systematiske ødelæggelser, som fandt sted under krigen. Mellem 10% og 20% af Hargeisa fremstår som ikke-ødelagt eller genopbygget. Burao er endnu mere ødelagt.

Blandt ruinerne i byerne findes mange traditionelle nomadeboliger - som i dag består af bøjede stænger tætnet med forhåndenværende affaldsmateriale og UNHCR-plastik.

Der er i Hargeisa ingen synlig tilstedeværelse af våben på nær hos få politibetjente. På ture rundt i landet til henholdsvis Burao, Sheik, Berbera og Adadle oplevedes enkelte checkpoints, som syntes under kontrol af politi/militær, og som deres primære formål syntes at have at opkræve skatter af varetransporter til regeringen.

Byerne har mange små vandtransporter. Æsler med kærre, hvorpå der er en vandtank, bliver trukket rundt i byerne. Disse tanker op hos byens vandposter, og videresælger vandet.

Der er kun få lastbiltransporter lastet med kvæg, men mange medbringer khat og mel.

Overalt er der mange geder, får, kameler og kvæg. Især geder er dominerende i byerne.

Skolebørn er ofte let genkendelige - de bærer alle uniform og en enkelt skolebog under armen. Der er stort set ingen fritidsaktiviteter for børn og unge. F.eks. fik delegationen oplyst, at bare det at have en bold at spille med er luksus.

En række af de konsulterede personer udtrykte bekymring over usædvanlige mange tilfælde af malaria.

Vi så ikke tegn på, at Hargeisas indbyggere overnattede på gaden og mødte kun enkelte tiggere.

Områderne mellem de større byer er relativt tyndt bevokset med tendens til ørkendannelse i visse områder. Besøget fandt sted i sæsonen for den lange regntid. Regnen er imidlertid endnu ikke kommet, og floderne er derfor fortsat udtørrede.

Alle broer er ødelagte fra krigen, hvorfor køretøjer må passere ad midlertidige veje over flodlejerne. Selve vejene mellem Hargeisa, Berbera og Burao var i rimelig stand, dog flere steder med store huller forårsaget af tunge militærvogne. Der var stor bekymring for, at vejene eroderer væk inden for den nærmeste tid, hvis hullerne ikke bliver repareret.

Der er ingen elektricitet i Hargeisa. Byen fremstår mørk efter solnedgang trods generatorer og petroleumslamper. Desuagtet færdes folk på gaden tilsyneladende uden større problemer, heriblandt også enlige kvinder.

Hargeisa giver indtryk af orden og er uden affaldsbunker. Dog er bybilledet overalt markant præget af kasserede plastikposer.

I Hargeisa er der en livlig aktivitet i form af genopbygning, markedshandel, transport af varer, mange småbutikker, klinikker og apoteker. Markederne virker velforsynede med fødevarer og andre dagligvarer. Hovedparten af varerne kommer dog angiveligt fra andre regioner i Somalia eller er importeret fra udlandet. Boder og forretninger (ofte indrettet i gamle containere) sælger bl.a. mel, korn, bønner, ris, sorghum (kornsort), krydderier, kød, æg, mælk, kaffe, te, frugt, grønsager, khat, rengøringsmidler, trækul, klæde, tøj, smykker, guld, sko, musik, reservedele og valuta. Valutahandlere er til stede i stort antal.

Hargeisa har et relativt veludbygget bustransportsystem.

Sheik Noor, udenfor Hargeisa, er et lejrpræget område for tilbagevendte flygtninge. Sheik Noor fremstod velorganiseret med ordentlige forhold. Hver familie er tildelt et mindre stykke jord. Jordstykket er ofte indhegnet med tørre tornede grene, og alle bor i traditionelle nomadeboliger. Der er ved at blive bygget skole og sundhedsklinik samt to moskeer. Der er også butikker i lejren.

Khat forbruget i Nordvestsomaliland (Somaliland) er stort. Alle aktiviteter i byerne går stort set i stå i løbet af eftermiddagen, som khat-tyggeriet tager til. I Hargeisa er det hovedsageligt kvinder, som sælger khat. Hver morgen kommer der mange mindre lastbiler fra Etiopien med khat ind til Hargeisa by.

4. Politiske og administrative forhold

"Somaliland in Figures 1998" udgivet af Ministry of National Planning & Coordination anslår befolkningen i Nordvestsomaliland (Somaliland) til at være omkring tre millioner.

Guido Ambroso, UNHCR, forklarede, at som "somalilander" anerkendes alle personer, der tilhører en af Isaq-klanerne, Gadabursi, Darod-Dulbahante og Darod-Warsangeli, samt, såfremt de tillige stammer fra "Somalilands" territorium, Gaboye (Midgan). Mere tvivlsomt er det ifølge Guido Ambroso om personer, der tilhører Issa-klanen anerkendes som "somalilander", idet man anser dem for allerede at have deres egen stat, Djibouti.

Abdullah Hussain Iman, MRRR, oplyste, at der i Nordvestsomaliland (Somaliland) er ca. 4.000 offentligt ansatte og ca. 20.000 ansatte indenfor militæret, politiet og sikkerhedsstyrkerne. Abdi Gurray, parlamentsmedlem, anslog, at der er ca. 12.000 personer i hæren og ca. 2.000 politifolk i Hargeisa.

Udover præsident Egal og regeringen er der etableret et "House of Elders" med 82 medlemmer og et parlament med 82 medlemmer. Der er nedsat en række udvalg under parlamentet. En oversigt over ministerier findes i bilag 4.

Ved sin udnævnelse af ministre har præsident Egal forsøgt at lade samtlige klaner og samtlige regioner repræsentere. Præsident Egal er selv Issa Musse (Isaq, Habr Awal) fra den nordlige del af West Galbeed regionen. Udenrigsministeren og planlægningsministeren er begge fra Erigavo i Sanaag. Indenrigsministeren er Habr Yunis (Isaq) fra Togdheer. Finansministeren er Habr Jello (Isaq) fra Togdheer. Vicepræsidenten tilhører Gadabursi-klanen. Udenrigsministeren er Dulbahante (Darod) fra Erigavo i Saanaag regionen. Parlamentets formand er Dulbahante (Darod). Bilag 5 viser en generaliseret skitse af klanernes geografiske tilhørsforhold.

4.1. Stabilitet og regeringskontrol i Nordvestsomaliland (Somaliland)

Præsident Egals strategi har været gradvist gennem sine ministre at forhandle sig til rette med de enkelte klaner i Nordvestsomaliland (Somaliland), dels med henblik på at sikre fred og stabilitet i området, dels med henblik på at opnå støtte til sin politik for et selvstændigt Nordvestsomaliland (Somaliland), og endelig for at sikre sin egen legitimitet som præsident. Det var alle adspurgte kilders vurdering, at klanernes accept er afgørende for Egals magt, og at hans effektive kontrol med

Nordvestsomalía (Somaliland) er helt afhængig af ældrerådenes tilslutning. Klanerne har således en stor betydning for fredsprocessen, og guvernører, borgmestre og andre politisk udpegede administratorer synes valgt i henhold til klientforhold. Denne balance mellem klanerne har, ifølge Guido Ambroso, UNHCR, sikret en relativ stabilitet inden for specielt den Isaq-dominerede del af det vestlige Nordvestsomalía (Somaliland).

Der har blandt klaner og politikere været rejst en del kritik af, at præsident Egal især har koncentreret sig om at få Isaq-klanernes støtte, hvilket bl.a. i praksis har indebåret, at det fortsat primært er området vest for linien Hargeisa-Berbera, der har fået del i den - om end relativt ringe - genopbygning og udvikling af infrastruktur, der de sidste år er blevet Nordvestsomalía (Somaliland) til del. Hvor enkelte ministre fra tid til anden gennem en længere periode har kørt frem og tilbage mellem Hargeisa og f.eks. Las Anod, er det først fra sommeren 1998, at regeringen for alvor har intensiveret sit forsøg på at sikre alle regioners støtte.

Hele denne proces har efter det oplyste været relativt langsommelig. De fleste kilder vurderede, at regeringens effektive kontrol stadig varierer fra sted til sted, og at klanerne politisk set endnu ikke er fuldtud afklarede i spørgsmålet om, hvorvidt de principielt ønsker at støtte Egals regering og dennes politik eller snarere går ind for et forenet Somalia. I denne forbindelse oplyste Moe A. Hussein, UNDP, at der i Nordvestsomalía (Somaliland) har været en voksende erkendelse af, at der ikke er konsensus for et selvstændigt Nordvestsomalía (Somaliland), men at der grundlæggende har været tale om en Isaq-bevægelse. Selv ministre er, ifølge Guido Ambroso, UNHCR, nu relativt åbne omkring regeringens svage kontrol.

En anden faktor, der har været medvirkende til, at præsident Egals regering kun gradvist, og således endnu ikke fuldtud, har været i stand til sikre sin position, er manglen på ressourcer. Et eksempel herpå er, at regeringen ikke selv havde økonomisk mulighed for at dække omkostninger til at rejse rundt til de forskellige regioner, og derfor fik bevilliget støtte i 1998 på mellem 17.000 - 18.000 USD fra FN og andre internationale organisationer, der arbejder i Nordvestsomalía (Somaliland). Disse penge skulle dække biler, benzin og mad til rejserne. Tilsyneladende var denne økonomiske støtte af afgørende betydning for en intensiv og efter det oplyste relativt succesrig forhandlingsrunde med ældrerådene henover sommeren 1998, hvor en stor del af regeringens ministre rejste rundt blandt specielt Darod klanerne i de centrale og østlige regioner.

4.2. "Puntland-krisen"

I juli 1998 deklarerede Somali Salvation Democratic Front (SSDF) Nordøstsomalía for at være en autonom region under navnet Puntland. Denne udvikling har bl.a. medført politisk uro og usikkerhed i Nordvestsomalía (Somaliland). Efter det oplyste skal Puntland således i sin forfatning prætendere at dække alle Darod klanerne i det nordlige Somalia, og dermed også Warsangeli og Dhulbahante klanerne i Somalilandregionerne Sool og Sanaag. Puntland var endvidere tidligere betegnelsen for hele det nordlige Somalia, herunder det nuværende Nordvestsomalía (Somaliland). ("Punt" betyder forskellige former for røgelse og duftende olier, som udvindes af harpiks, og som har været en af områdets vigtigste eksportartikler).

Rashed I. Guleed, Dansk Flygtningehjælp i Hargeisa, oplyste, at udnævnelsen af Puntland som region opfattes som led i en aktuel plan, som bl.a. General Morgan skal stå bag, og i henhold til hvilken Somalia skal opdeles i fem regioner: Somaliland, Puntland, Jubaland, Baidhaboland (Bay Region), og Banadirland (Mogadishu). I forbindelse med deklARATIONEN af såvel Puntland som Jubaland er det blevet understreget, at der alene var tale om regionsdannelser, og at man ikke herved søgte en løsrivelse fra et samlet Somalia, ligesom Somaliland som en selvstændig stat ikke kunne anerkendes¹.

¹Vedrørende etableringen af Puntland som autonom region og tilsvarende udvikling i den sydlige del af Somalia, se bl.a. AFP, 24. juli 1998: "Somali factions elect 'president of northeast Somalia'; BBC, 24. juli 1998: "New regional government in Somalia"; BBC, 24. juli 1998: "Puntland: Shir kale waa Suura Gal"; Xinhua, 24. juli 1998: "more on Puntland"; AFP, 29. juli 1998: "Somalia may break into small states"; BBC Summary of World Broadcasts, 31. juli 1998: "Further faction expresses support for Puntland"; BBC Summary of World Broadcasts, 31. juli 1998: "Ali Mahdi supports Puntland if does not lead to

Umiddelbart efter deklarationen af Puntland forlød det fra flere sider, at præsident Egals regering skulle have sendt 2.000 tropper til grænsen mellem Sool/Sanaag og Nordøstsomalia/Puntland. Det var umuligt for delegationen at opnå klarhed over, hvorvidt – og i givet fald i hvilket omfang – dette havde været tilfældet. En kilde oplyste, at tropperne ikke var kommet længere end til Burao, andre oplyste (supplerende), at Egals begrænsede kontrol med området betød, at det ikke ville være muligt for ham at få tropper helt over til den østlige grænse, specielt ikke i Sool. Andre igen var af den opfattelse, at tropperne var nået helt til grænsen, hvor de stadig befandt sig. Endelig oplyste en kilde, at tropperne skulle have været sendt af sted allerede før deklarationen af Puntland, og at timingen således var tilfældig.

4.3. Situationen i de enkelte områder

Hargeisa – Berbera

Området mellem og omkring Hargeisa og Berbera, hvor primært Isaq-klanerne, Habr Awal og Idagalle hører til, er efter samtlige kilders vurdering fredeligt, og klanerne her har givet deres støtte til præsident Egals regering og politik.

Området i Vest. Ise – Gadabursi

Ifølge Guido Ambroso, UNHCR, er støtten blandt Issa klanerne i den vestlige del af Nordvestsomalia (Somaliland) til præsident Egals regering og politik ambivalent. Gadabursi-klanen tenderer politisk mod et forenet Somalia. Mwene Batende Kasololo, UNHCR, vurderede at byerne Gebiley og Borama nu var kommet under regeringens kontrol.

Togdheer - Burao

I løbet af de sidste år er det gennem forhandlinger ligeledes lykkedes at få Isaq klanerne i Togdheer regionen til at acceptere præsident Egals regering og dermed deres støtte til et selvstændigt Nordvestsomalia (Somaliland). I disse spørgsmål har specielt klanerne Habr Yunis og Habr Jello været (indbyrdes) splittede, hvilket bl.a. har betydet fortsatte kamphandlinger i dette område indtil sidste år. Der er fortsat mange miner i og omkring Burao.

Det vurderedes, at situationen i Burao inden for det sidste år er blevet relativt stabil. Specielt blev fremhævet perioden siden maj 1998, hvor borgmester og guvernør i Burao tilsyneladende har etableret sig mere sikkert.

Minerydningen er kun påbegyndt, og store områder, der primært tilhører Habr Jello-klanen, er fortsat ubeboelige. Personer, tilhørende Habr Jello-klanen, der under borgerkrigen flygtede til Garowe, har derfor stort set endnu ikke været i stand til at vende tilbage til Burao.

Alle var enige om, at stabiliseringen af situationen i og omkring Burao har haft betydning også for en vis økonomisk fremgang i Burao, ligesom både internationale og nationale NGO'er og internationale organisationer nu arbejder i området.

secession"; BBC Summary of World Broadcasts, 31. juli 1998: "General Morgan supports Puntland"; BBC Summary of World Broadcasts, 1. august 1998: Aydid condemns new Puntland administration, criticizes Ethiopia"; BBC Summary of World Broadcasts, 1. august 1998: "Leaders meet to discuss currency, Islamic law, reopening port, airport"; BBC World Service, 3. august 1998: " Somali factions agree joint administration for Mogadishu"; Reuter, 2. august 1998: "Ethiopia sponsors meeting of Somali factions"; Reuter, 3. september 1998: "Somali warlord seeks "Jubaland" state"; Africa News, 7. oktober 1998: "Somalia; Call For "Bottom-Up Approach" to Somali Problem"; og BBC Summary of World Broadcasts, 12. oktober 1998: "Puntland leader welcomes Ethiopian peace efforts in Somalia".

Sanaag – Erigavo

Det var Guido Ambroso, UNHCRs vurdering, at de fleste i Warsangeli-klanen traditionelt har været tilhængere af en sammenslutning med Nordøstsomalia. Det er dog tale om en mindre klan, hvorfor dens politiske indflydelse er begrænset. Ifølge Walter Eshenaur, UNICEF, er det gennem lange forhandlinger og forsøg på at bringe de forskellige klaner sammen i vidt omfang lykkedes regeringen i Hargeisa at stabilisere situationen i Sanaag regionen. De fleste militser skal således være blevet demobiliseret, og en stor del af disse inkorporeret i politistyrken.

Moe A. Hussein, UNDP, oplyste supplerende, at den del af Warsangeli-klanen, der bor længst mod øst, generelt havde været imod en sammenslutning med Nordøstsomalia (nu Puntland), angiveligt af frygt for at blive "opslugt" af klanerne dér, og derfor havde støttet et selvstændigt Nordvestsomalia (Somaliland). Warsangeli i den vestlige del af Sanaag støtter nu ligeledes Egals regering. Derimod er klanerne i den centrale del af Sanaag fortsat uafklarede, og Egals regering forsøger i øjeblikket at arrangere møder med sultanerne fra denne del af regionen. Lykkes det Egal at få denne sidste del af Warsangeli-klanen med, ville han efter Moe A. Husseins vurdering have hele Sanaag/Warsangelis støtte.

Situationen i Erigavo er efter det oplyste relativt fredelig, og flere internationale organisationer har påbegyndt eller påtænker projekter i dette område.

Sool – Las Anod

Såvel den politiske situation som sikkerhedssituationen anses fortsat for at være ustabil i Sool regionen, hvor det aldrig er lykkedes for præsident Egals regering at få klanernes konsensus til sin politik.

Moe A. Hussein, UNDP, oplyste, at der i løbet af foråret 1998 havde været tegn på, at regionen var blevet sikrere - dog uden at det endnu var lykkedes at etablere en effektiv administration i Las Anod. Både UNDP og UNICEF fandt, at det af samme grund havde været meget vanskeligt for internationale organisationer at komme til at arbejde i Sool regionen.

Deklarationen af Puntland som autonom region i juli 1998 forværrede og destabiliserede imidlertid yderligere situationen i Sool, og det er aktuelt uklart, hvorvidt klanerne i specielt Sool regionen vil vælge at slutte sig til Puntland regionen. I starten tog præsident Egal Puntland-krisen meget alvorligt. Siden skal han dog have forsøgt at nedtone betydningen for Nordvestsomalia (Somaliland) af deklARATIONEN af Puntland som autonom region, angiveligt for på denne måde at forsøge at undgå en konflikt i at eskalere.

Moe A. Hussein, UNDP, oplyste at den politiske opposition i Sool bl.a. består af Abdi Qani, der er en af de ledende ældre inden for Dulbahante-klanen; en tidligere - nu fyret - ordstyrer i parlamentet i Hargeisa og andre personer fra Sool, der tidligere havde hørt til inderkredsen i præsident Egals administration, men siden var faldet i politisk unåde hos regeringen i Hargeisa. Denne opposition skal have optaget forhandlinger med Puntlands myndigheder allerede forud for deklARATIONEN af Puntland og støtter Sools inkorporation i Puntland. Dette - efter Moes vurdering, - dog formentlig mere af uvilje mod Egal, end på grund af en politisk favorisering af Puntland og et forenet Somalia.

Under mødet d. 26. september 1998 med Walter Eshenaur, UNICEF og UN Focal Point, blev det oplyst, at myndighederne i Garowe i Puntland skulle have udnævnt og sendt en guvernør til Las Anod, der gjorde den af Hargeisa-regeringen udnævnte guvernør rangen stridig. Tilsvarende skulle der være udnævnt tre forskellige borgmestre i Las Anod.

Senere, d. 27. september 1998, erklærede FN organisationerne i Nordvestsomalia (Somaliland) Sool regionen for "restricted area", og frarådede af sikkerhedsmæssige grunde alle personer, der arbejder for FN eller internationale NGO'er at tage til Sool regionen. Baggrunden herfor var den aktuelle krise i regionen som følge af deklARATIONEN af Puntland som autonom region, og mere specifikt forlydender om, at den af Hargeisa regeringen udpegede guvernør og borgmester skulle være blevet nødt til at flygte tilbage til Hargeisa efter, at Puntland havde sendt sin egen guvernør til Las Anod.

Det var Moe A. Hussein, UNDP, vurdering, at Nordvestsomalias (Somalilands) stabilitet som selvstændig stat kunne være i fare, hvis Sool og/eller Sanaag løsriver sig.

Det forblev uklart for delegationen, hvor stor en del af selve befolkningen i Sool og Sanaag, der støtter regeringen. Ifølge Guido Ambroso, UNHCR, der henviste til "de fleste objektive kilder", går ca. 60% af befolkningen ind for en tilslutning til Puntland. Relevant er i denne forbindelse formentlig, at handelen i dette område primært drejer sig mod nordøst og syd. Omvendt var Walter Eshenaur, UNICEF og UN Focal Point, af den opfattelse, at ca. 90% af befolkningen i Sool støtter regeringen i Hargeisa. Dette var efter hans opfattelse dog formentlig ikke så meget af politisk overbevisning som på grund af den hjælp, man dér forventer at kunne få fra eller via Hargeisa.

5. Sikkerhedssituationen

Samtlige kilder oplyste, at sikkerhedsforholdene generelt var blevet meget forbedrede inden for de sidste par år. Alle understregede dog samtidig, at stabilitet og sikkerhed i området fortsat er skrøbelige størrelser, der i høj grad afhænger af dels den politiske situation i det øvrige Somalia, dels den økonomiske situation, der er blevet forværret som følge af et saudi-arabisk importforbud af tamdyr fra Somalia (se afsnit 8.1).

Abdi Gurray, parlamentsmedlem, oplyste, at hæren er på ca. 12.000 mand og i øjeblikket baseret på frivillige. Indtil videre har der således ikke været tale om tvangsmæssig indkaldelse til militæret. Der er primært tale om soldater, der er blevet demobiliseret fra klanmilitserne og er gået direkte over i hæren, hvor militærtræning finder sted. Flere og flere klanmilitser slutter sig på denne måde til hæren – sidst er ca. 150 fra Sool-klanerne kommet med.

De fleste kilder vurderede, at regeringen dels af politiske grunde, dels grundet manglende økonomiske ressourcer, ikke selv er i stand til effektivt at sikre borgernes sikkerhed og beskyttelse i hele Nordvestsomalien (Somaliland). Walter Eshenaur, UNICEF, oplyste, at der et par dage forud for delegationens besøg havde været en klankonflikt på grænsen mellem Togdheer og Sool. Fire eller fem var blevet dræbt. Regeringen havde sendt hæren til stedet for at skille de stridende parter. Walter Eshenaur, UNICEF, vurderede, at hæren i en situation som denne formentlig ikke ville være i stand til at bringe de stridende for retten, men alene kunne forsøge at stabilisere situationen. Derimod ville en evt. retsforfølgelse efter al sandsynlighed blive overladt til ældrerådene.

Guido Ambroso, UNHCR, udtrykte bekymring for, at når og hvis regeringen mærkes effektivt af de udeblevne skatteindtægter som følge af det saudi-arabiske importforbud over for tamdyr fra Somalia, kan dette betyde, at den i endnu mindre grad end nu vil være i stand til at betale lønninger til politiet og militæret, hvorfor sikkerhedssystemet kan komme ud af kontrol.

Ifølge Abdi Gurray, parlamentsmedlem, er det i princippet forbudt almindelige borgere at bære eller besidde våben uden særlig tilladelse. Efter det oplyste bliver dette forbud nu håndhævet i Hargeisa, således at der ikke længere bæres våben i gaderne. Heller ikke private vagter vil normalt bære våben. Flere kilder, herunder Abdi Gurray, var dog af den opfattelse, at våbnene alene er kommet væk fra gaden, og at alle formentlig fortsat har et våben hjemme. Myndighederne undlader indtil videre tilsyneladende at gribe ind heroverfor. Aktuelt gøres en lignende indsats for at få våbnene væk fra Burao.

Der synes ikke at finde vilkårlig vold sted. Ifølge Abdi Gurray, Parlamentet, er kriminaliteten i hele Nordvestsomalien (Somaliland) meget begrænset, og det er sjældent, at der finder tyverier og overfald sted. Norine Michael Mariano, CCS, bekræftede, at der kun er ganske lidt kriminalitet, men understregede, at den aktuelle økonomiske krise indebærer en stor risiko for stigende berigelseskriminalitet. Zahra Adam Culait, Health Unlimited, fremhævede, at voldtægter i dag er sjældne. I Hargeisa bemærkede delegationen, at kvinder gik alene rundt i byen om aftenen. Der var kun ganske lidt (synligt) politi på gaderne i Hargeisa, og alene politiet sås at bære våben.

Det er fortsat svært for de internationale organisationer at arbejde mange steder i Nordvestsomalía (Somaliland), da regeringen fortsat ikke har kontrollen overalt. For de internationale organisationer er, ifølge Mwene Batende Kasololo, UNHCR, sikkerheden det største problem. For så vidt angår den aktuelle situation i Sool-regionen, se oven for afsnit 4.3.

6. Menneskerettighedsforhold

6.1. Politisk opposition

Mwene Batende Kasololo, UNHCR, vurderede, at den politiske opposition ikke er særlig omfattende. Det var alle adspurgte kilders opfattelse, at der hersker en relativ stor politisk frihed, herunder pressefrihed. Således offentliggør aviserne endog meget kritiske artikler om regeringen, men journalisterne er, efter det oplyste, dog tilbageholdende med direkte kritik af præsidenten. Specielt fremhæves i denne forbindelse den uafhængige avis, Jamhuuryia. Det blev dog samtidig oplyst, at chefredaktøren for Jamhuuryia i flere tilfælde er blevet arresteret i op til flere uger ad gangen, efter fleres vurdering på grund af det politiske indhold af avisens artikler. Der verserer i øjeblikket en retssag mod chefredaktøren. Guido Ambroso, UNHCR, vurderede, at der efter hans opfattelse i nogle tilfælde havde været tale om udtalelser, der i det mindste grænsede til det ærekrænkende, hvorfor han ikke kunne udelukke, at der i enkelte af de tilfælde kan have været grundlag for retsforfølgelse.

Guido Ambroso, UNHCR, kunne ikke udelukke, at personer, der åbent agiterer imod regeringen, kunne risikere begrænsninger i deres politiske rettigheder. Guido Ambroso fremhævede her navnlig personer, der tilhører SNM-fraktionen, the Red Flag, der er en venstreorienteret nationalistisk gruppe. Guido Ambroso vurderede, at der specielt inden for de sidste otte til ti måneder har været en vis opstramning fra præsident Egals side tilsyneladende med henblik på at forebygge politiske uroligheder. Der var således nu generelt mere kontrol og overvågning af især de politiske grupperinger som den venstreorienterede SNM-fraktion, The Red Flag, tilsyneladende med henblik på at forebygge politiske uroligheder.

Rashed I. Guleed, Dansk Flygtningehjælp i Hargeisa, oplyste, at SNM i Nordvestsomalía (Somaliland) i starten af september 1998 skabte et brud med det øvrige SNM og udnævnte deres egen leder, Xassan Ise Jama, der indtil da havde været vicepræsident i SNM. SNMs præsident Toor havde undsagt udnævnelsen og fastholdt sin position som hele SNMs præsident. Ifølge Rashed I. Guleed ses udnævnelsen af Xassan Ise Jama som et forsøg på at løsrive SNM fra den hidtidige stiltiende alliance mellem Toor og Egal om, at SNM politisk støtter Egals regering. De sidste par uger efter udnævnelsen havde der i Jamhuuryia været offentliggjort et relativt stort antal politisk kritiske indlæg fra SNM folk. Rashed I. Guleed vurderede, at dette formentlig kunne ses som en indirekte konsekvens af det saudiarabiske importforbud, idet trangere tider typisk giver oppositionen større mulighed at finde støtte i befolkningen.

6.2. Retssystemet

Walter Eshenaur, UNICEF og UN Focal Point, karakteriserede retssystemet overalt i Nordvestsomalía (Somaliland) som ikke særligt velfungerende. Walther Eshenaur kunne ikke udelukke, at dommere kunne tage imod bestikkelse eller på anden måde være påvirkelige. Efter hans opfattelse blev de traditionelle retssystemer formentlig brugt i større omfang end de almindelige domstole. På baggrund af dårlige erfaringer i forbindelse med en konkret retssag, havde UNICEF selv besluttet fremover at lade tvister, organisationen var involveret i, afgøre ved de traditionelle retter/ældrerådenes mellemkomst. Guido Ambroso, UNHCR, gav udtryk for, at han generelt ikke var imponeret over justitsministeriets bestræbelser på at etablere et retssystem. Det var endvidere hans indtryk, at sager prøves langt oftere af de traditionelle domstole. Frihedsstraf er sjældent forekommende inden for dette system, derimod anvendes oftere økonomisk/naturalia-kompensation.

Moe A. Hussein, UNDP, bekræftede, at man ikke kan tale om "ordentlige" domstole inden for det eksisterende retssystem, og fremhævede videre som et stort problem, at både advokater og dommere mangler efteruddannelse og erfaring. Også flere andre kilder nævnte dommere og advokater i forbindelse med det generelle behov for efteruddannelse inden for de fleste samfundsmæssige områder.

Der er ikke tradition for varetægtsfængslinger af længere varighed end op til et par uger. Ifølge Suleiman Ismail Bolaleh, Horn Watch, er der dog en del eksempler på personer, der er blevet "glemt" og har siddet op til 1½ år i fængsel uden retskendelse. Suleiman Ismail Bolaleh anslog, at der i alt er omkring 320 personer i fængsel, hvoraf måske 120 personer sidder uden den i henhold til lovgivningen fornødne dom eller kendelse.

Alle adspurgte kilder oplyste, at der ikke er eksempler på udøvelse af tortur eller anden mishandling i forbindelse med arrestationer og fængslinger i Nordvestsomaliland (Somaliland). På trods af en ifølge Suleiman Ismail Bolaleh, vis forbedring i de sanitære forhold, anså han dog fængselsforholdene for generelt at være yderst dårlige.

6.3. Regionale Sikkerhedsråd

Suleiman Ismail Bolaleh, Horn Watch, oplyste, at den undtagelsestilstandslovgivning, der blev vedtaget under borgerkrigen i 1994, men siden ophævet, de facto er blevet taget i brug igen af myndighederne i Hargeisa og Awdal. Begge steder er der således blevet oprettet såkaldte "Regional Security Councils" (regionale sikkerhedsråd), svarende til 1994-lovgivningens Nationale Sikkerhedsråd. De Regionale Sikkerhedsråd består af henholdsvis borgmester, politidirektør og fængselsdirektør. Hvert Regionalt Nationalt Sikkerhedsråd har, ifølge Suleiman Ismail Bolaleh, tiltaget sig myndighed i overensstemmelse med bestemmelserne i ovennævnte undtagelsestilstandslovgivning til at foretage arrestationer og idømme fængselsstraf i forbindelse med politisk virksomhed.

Suleiman Ismail Bolaleh oplyste, at en Axmed Faarax Jirre var blevet arresteret og d. 13. september 1998 idømt 1 års fængsel af et af de regionale sikkerhedsråd. I overensstemmelse med den pågældende undtagelsestilstandslovgivning var Axmed Faarax Jirre blevet nægtet såvel advokatbistand som adgang til at appellere dommen. Horn Watch's vurdering var, at baggrunden for myndighedernes efterstræben af Axmed Faarax Jirre (hvis klantilhørsforhold er Habr Awal, Saad Muuse) havde været, at de anså det for en politisk manifestation mod regeringen, at han - uden om regeringen, men i samarbejde med det lokale ældreråd - havde taget initiativ til, at 400 unge reparerede en vigtig forbindelsesvej mellem to byer i lokalområdet. Horn Watch havde udarbejdet en appel, der fordømte arrestationen og domfældelsen af Axmed Faarax Jirre som værende forfatningsstridig, og som blev offentliggjort i Jamhuuriya (se bilag 6) og over BBC. Suleiman Ismail Bolaleh oplyste over for delegationen, at han efterfølgende var blevet ringet op og truet af politikommissæren på grund af appellen, og to dage efter mødet med delegationen var blevet kaldt til møde i samme anledning hos borgmesteren i Hargeisa.

Under afholdelsen af World Cup i fodbold i sommeren 1998 arresterede myndighederne endvidere ca. 170 unge, der ifølge Suleiman Bolaleh havde forsamlet sig i gaderne for at se kampene på TV og i denne forbindelse havde udvist støjende adfærd. Tilbageholdelsen af de ca. 75 personer over 15 år var blevet opretholdt, og de var efterfølgende blevet idømt 3 måneders fængsel af det Regionale Sikkerhedsråd, anklaget for optøjer med stokke og sten. Det var Suleiman Bolalehs vurdering, at baggrunden for anvendelsen af undtagelsestilstandslovgivning i dette tilfælde havde været at sikre politisk kontrol.

Guido Ambroso, UNHCR, havde ikke konkret hørt, at undtagelseslovgivningen de facto skulle være sat i kraft igen i ovenstående to regioner, men ville ikke udelukke, at dette skulle være tilfældet. Han mente de sidste otte til ti måneder at have bemærket en generel tendens til politisk stramning, kontrol og overvågning af den politiske opposition.

Moe A. Hussein, UNDP, kendte ikke konkret til undtagelsestilstandsloven og "Regionale Sikkerhedsråd", men udtalte at noget sådant "kan bestemt ske i dette land".

6.4. Minoriteter

Guido Ambroso, UNHCR, oplyste, at der i Siad Barres regeringstid havde været gjort forsøg på at nedbryde klansystemet og herunder bekæmpe lavkastesystemet. Minoriteterne Midgan (Gaboye), Yibr (hebræere) og Tumaal havde derfor haft væsentligt bedre forhold under Siad Barres regering. Især Midgan havde støttet og kæmpet for Siad Barre. I 1991, ved SNMs overtagelse af magten, var personer tilhørende Midgan-flygtet først til Gadabursi-kontrolleret område og siden til Etiopien, hvor de har boet i lejre tæt på grænsen ved Borama. Her var de stort set blevet indtil april 1998, hvor ca. 1.500 (svarende til ca. 80% af de, der var flygtet) repatrierede.

Såvel Guido Ambroso og Mwene Batende Kasololo, UNHCR, som Suleiman Bolaleh fra Horn Watch oplyste, at Midgan-befolkningen nu igen betragtes som tilhørende en lavkaste, og som følge heraf udsættes for diskrimination. Midgan-befolkning kan risikere afslag på ansøgninger om arbejde på grund af deres etniske oprindelse, børnene kan blive mobbet i skolerne, og de er givet en meget begrænset repræsentation i parlamentet.

Da Midgan-befolkningen traditionelt ikke har haft mulighed for at eje land, har de hermed heller ikke mulighed for landbrug eller tamdyrdrift. Midgan er traditionelt musikere og håndværkere og varetager ofte de "urene" jobs f.eks. såsom slagtere og frisører, hvilket til en vis grad sikrer beskæftigelse og indkomst. Det lader til, at Midgan-befolkningen generelt har været i stand til at få deres huse tilbage ved tilbagevenden. På grund af det manglende klantilhørsforhold vil de formentlig være i en relativt svagere position i forbindelse med en retssag. I princippet er de associeret til andre klaner, der i forbindelse med tvister skal sikre dem en vis form for beskyttelse. Mwene Batende Kasololo, UNHCR, vurderede dog, at der i praksis ikke eksisterer megen klanbeskyttelse for denne gruppe.

6.5. Blandede ægteskaber / blandet herkomst

Ægteskaber på tværs af klaner er ganske almindeligt og acceptabelt. Hustruen vil som udgangspunkt blive accepteret og beskyttet af sin egen klan, medmindre der er en konkret uoverensstemmelse eller andre personlige problemer, der er til hinder herfor. Børnene fra et blandet ægteskab kan derimod i større grad risikere ikke at kunne finde beskyttelse og accept hos moderens klan, idet de formelt set tilhører faderens klan.

For så vidt angår blandede ægteskaber mellem Midgan og personer med et klantilhørsforhold, oplyste både Guido Ambroso, UNHCR, og Suleiman Ismail Bolaleh, Horn Watch, at klanerne ifølge en meget stærk tradition forbyder blandede ægteskaber med personer af Midgan oprindelse. Indgåelse af et sådant ægteskab vil indebære risiko for alvorlige repressalier i form af f.eks. stening. De vurderede ægteskaber mellem Midgan og en person fra en klan inden for Nordvestsomalias (Somalilands) grænser for i praksis at være ikke-eksisterende. Regeringen og de religiøse ledere skal ifølge Suleiman Ismail Bolaleh være forholdsvis positivt stemt over for en ændring i dette forhold. Derimod stiller de ældre sig stærkt imod. Således hersker der blandt såvel de ældre som klanerne som sådan en meget stærk, men, ifølge Suleiman Ismail Bolaleh, fejlagtigt overbevisning om, at blandede ægteskaber af denne karakter strider mod islam. Efter hans opfattelse vil det tage mange generationer at ændre dette syn.

Mwene Batende Kasololo, UNHCR oplyste, at UNHCR ser med alvor og bekymring på situationen for tilbagevendende kvinder, der i eksil har giftet sig eller været gift med udlændinge. Således har man i praksis set en lang række eksempler på, at klanerne ikke har villet tage sig af kvinder og deres eventuelle børn i denne situation, og at de i praksis derfor stod uden beskyttelse, blev udsat for diskrimination, havde meget svært ved at reetablere sig og var uden adgang til sociale fornødenheder. På baggrund heraf har UNHCR eksplicit fået indføjet en garanti i repatrieringsaftaler

med regeringen om, at kvinder i denne situation skulle have adgang til beskyttelse og sikres mod diskrimination. UNHCR vil forsøge at følge implementeringen heraf, men det har indtil videre ikke været muligt at konstatere, hvorvidt regeringen har været villig eller i stand til at leve op til sine forpligtelser desangående. Den omvendte situation, hvor en somali mand har været gift med en udenlandsk kvinde, vil efter UNHCRs vurdering formentlig være langt mindre problematisk. I disse tilfælde vil børnene automatisk tilhøre mandens klan, og allerede derfor være under dennes beskyttelse.

7. Radiokommunikation, landminer, pas m.m.

Generelt er der meget ringe kommunikationsmuligheder i Nordvestsomaliland (Somaliland). To private telefonselskaber har etableret telefonnet i Hargeisa by. Det er kun muligt at telefonere inden for Hargeisa by, og de to telefonnet kan ikke kommunikere sammen. Derudover er der endnu ikke etableret telefonnet i Nordvestsomaliland (Somaliland). P.t. overvejer et telefonselskab at udvide telefonnettet til Burao by. Antallet af telefoner og telefaks er begrænset.

Hargeisa har et relativt veludbygget bussystem. Uden for byen er muligheden for bustransport begrænset. Har man brug for transport, kan man forsøge at komme med lastbil eller de private biler. De store veje er i nogenlunde god stand. Dog er næsten alle broer ødelagt, hvorfor bilerne må passere ad de udtørrede flodlejer. Mange mindre veje er minerede og dermed ikke farbare.

I Nordvestsomaliland (Somaliland) findes der tre aviser. "Manqeed" er en regeringskontrolleret avis, som udkommer tre gange om ugen. "Jamhuuriya" er privat og relativt kritisk overfor regeringen. Avisen udkommer dagligt og en gang om ugen på engelsk under navnet "The Republican". Endelig findes der den private avis "Himlo", som pga. økonomiske problemer udkommer uregelmæssigt.

Den regeringskontrollerede Radio Hargeisa sender dagligt fra kl. 6.30 - 8.00, 13.00 - 15.00 og 18.00 - 21.00. Programmerne kan kun høres i Hargeisa området. Det skulle dog nogle gange være muligt at modtage stationen i Burao. Programmerne indeholder musik, nyheder, sport, uddannelsesprogrammer og religiøse emner samt udsendelser særligt for børn. Endvidere gennemfører UNDP og UNESCO et radioprojekt kaldet "Civil Education and Good Governance", der sendes over Radio Hargeisa. Disse radioprogrammer omhandler emner, som indgår i dagligdagen f.eks. sikkerhed, miljø, sundhed, og landminer. Da Radio Hargeisas bygninger er fuldstændigt udbombede, er stationen indlogeret i midlertidige lokaler. Her arbejdes under primitive forhold og med simpelt teknisk udstyr, bl.a. anvendes der stadig spolebånd. UNHCR har dog planer om støtte til fysisk genopbygning af Radio Hargeisa.

BBC Somali Service sender nyheder og andre programmer tre gange om dagen på somali, og kan høres over hele Nordvestsomaliland (Somaliland). Alle adspurgte kilder betragter BBC-radio som en meget troværdig og populær kilde, og fandt "at lytte til BBC er næsten en religion for somaliere". Moe A. Hussein, UNDP, oplyste supplerende, at "Voice of America" sender fem gange om ugen via Kenya Broadcast Cooperation. Programmerne kan høres nogle steder i Nordvestsomaliland (Somaliland).

UNDPs minerydningshold i Burao oplyste, at der er mange miner i Nordvestsomaliland (Somaliland). Hvor mange miner, der er udlagt, er der ingen der ved. Der er et stort behov for kortlægning af minerne, dels for at gøre befolkningen opmærksom på de minerede områder, dels for bedre at kunne planlægge demineringen. UNDPs minerydningshold oplyste, at der stadig er en større beholdning af miner hos private personer, og at der er en reel risiko for, at disse miner stadig bliver udlagt.

Den manglende internationale anerkendelse af Nordvestsomaliland (Somaliland) betyder bl.a., at myndighederne anvender pas, som tidligere har været anvendt i hele Somalia. Disse modtages fra Mogadishu. Passene stemples ved udstedelsen med "Somalia". Ved efterfølgende ud- og indrejser stemples "Somaliland" i passene. Attester, dokumenter m.m. er også påstemplet "Somaliland".

Guido Ambroso, UNHCR, oplyste, at han så sent som forrige år havde erfaret, at det var muligt illegalt at købe somaliske pas i Djibouti. Prisen for et udfyldt pas var 10 USD for et normalt og 20 USD for et diplomatpas. Ønskede man et falsk pas med navn og billede var prisen det dobbelte. Passene blev angiveligt fløjet ud fra Mogadishu.

Guido Ambroso, UNHCR, tilføjede, at somaliere ofte har to eller tre navne, som anvendes i forskellige situationer. For en somalier synes navnet ikke så vigtigt som klienthørsforholdet. Tilsvarende oplevede delegationen, at kendskab til nøjagtig fødselsdato ikke blev anset for at være af betydning.

I Nordvestsomalien (Somaliland) findes der ifølge Guido Ambroso, UNHCR, ca. 350 lokale NGO'er. Guido Ambroso er af den opfattelse, at en stor del af de lokale NGO'er er knyttet til en minister, borgmester eller subklan. I en række tilfælde består den lokale NGO af en enkelt person og har som eneste formål at sikre en del af de projektpenge, som kommer til landet via de internationale organisationer. Disse projektmidler udgør en stadig mere væsentlig indtægtskilde i Nordvestsomalien (Somaliland) i takt med, at skatteindtægterne er dalet som følge af det saudiarabiske tamdyrimportforbud. Guido Ambroso oplyste, at de internationale organisationer nogle gange oplever, at ministre eller borgmestre blokerer for eller forhaler et internationalt projekt ved at forsøge at stille betingelser til egen fordel i forbindelse med godkendelse. For nogle lokale NGO'er er der i dag mange penge at hente på internationale projekter.

Der findes lokale kræfter, som arbejder på at organisere og forbedre den fragmenterede lokale NGO-struktur, f.eks. Cosongo (Consortium of Somaliland NGOs). Cosongo er en paraplyorganisation for lokale NGO'er, som afholdt sin første generalforsamling i april 1998. I september 1998 havde Cosongo 29 lokale NGO'er som medlemmer. Cosongo stiller en række krav til NGO'er, som ønsker at blive medlem, bl.a. skal den pågældende NGO have vedtægter. Formålet med paraplyorganisationen er at samle, styrke og træne lokale NGO'er, at virke som fortaler for NGOernes rolle i samfundet, samt at danne et forum for informationsspredning. Samtidig forsøger Cosongo at hjælpe de lokale NGO'er, der ofte hver især arbejder inden for en bred vifte af områder, til i højere grad at specialisere sig inden for enkelte områder. På længere sigt er det Cosongos ønske at være brobygger mellem lokale NGO'er og regeringen henholdsvis de lokale myndigheder.

8. Den økonomiske og sociale situation

8.1. Økonomi

Nordvestsomalias (Somalilands) økonomi hidrører hovedsageligt dels fra skatteindtægter i forbindelse med eksport af kvæg og dels fra individuel tilførsel af valuta fra familiemedlemmer i udlandet

Kilderne oplyste generelt, at den økonomiske situation i Nordvestsomalien (Somaliland) p.t. er meget dårlig og skrøbelig. Hovedindtægtskilden for landet har hidtil været eksport af tamdyr – kameler, geder, får og kvæg – til Saudi-Arabien, men i februar i år indførte Saudi-Arabien et importforbud af dyr fra Somalia. Begrundelsen var at de somaliske dyr lider af Rift Valley Feber. Om det er rigtigt, eller om der ligger andre årsager bag, kunne ingen kilder af- eller bekræfte. Der var ubekræftede forlydender om, at importforbudet ville blive hævet, da saudiaraberne ikke så godt kan lide smagen af får fra Australien. Saudi-Arabien importerer for tiden får fra Australien, hvor det siges, at bl.a. en saudiarabisk prins har en stor farm. Abdi Gurray, parlamentsmedlem, oplyste, at ifølge Islamic Development Bank er der indikationer på, at importforbudet bliver ophævet.

Dyrene hober sig op, overgræsning finder sted, og problemerne med vandmangel forstærkes. Der bliver dog solgt (og smuglet) tamdyr via Yemen til Saudi-Arabien, men det er umuligt at få oplysninger om omfanget.

Abdullah Hussain Iman, MRRR, oplyste, at 80% af befolkningen er afhængig af tamdyrseksporten. Derfor er næsten alle personer i Nordvestsomalía (Somaliland) berørt af det saudi-arabiske importforbud på dyr.

Både Walter Eshenaur, UNICEF, og Guide Ambroso, UNHCR, fremhævede, at den økonomiske situation i Nordvestsomalía (Somaliland) er meget dårlig, men at økonomien indtil videre dog fungerer. Saudi-Arabiens importforbud begynder nu at få konsekvenser for den generelle økonomi. Importforbudet har tvunget regeringen i knæ. Den manglende indtjening har i første omgang ramt infrastrukturen og statens lønudbetalinger som følge af det faldende skattegrundlag. Flere kilder fremhævede således, at den aktuelle krise har gjort det endnu vanskeligere at aflønne de offentligt ansatte, og formentlig har haft betydning for en tiltagende korruption gennem de sidste 8 måneder.

Alle kilder var enige om, at en af de største indkomstkilder i dag, er tilførelse af valuta fra familiemedlemmer i udlandet. Det skønnes, at mellem 50% og 60% af familierne i Nordvestsomalía (Somaliland) er afhængige af støtte fra familier i udlandet.

Norine Michael Mariano, CCS var af den opfattelse, at hvis den økonomiske situation blev forværret, ville det kunne påvirke den sociale orden og på længere sigt dermed også freden. Norine Michael Mariano understregede, at der er stor vilje i befolkningen til at opretholde freden, samt at der hos den enkelte person findes et stærkt ønske om at gøre en indsats for landet og familien. Det daglige brød deles stadig blandt den udvidede familie.

8.2. Sundhed

UNICEF i Nordvestsomalía (Somaliland) er aktiv inden for følgende områder: sundhed, vand, og uddannelse og forsyner med medicin, udstyr og vacciner.

Ifølge Walter Eshenaur, UNICEF, har det saudi-arabiske importforbud af tamdyr fra Somalia endnu ikke haft en direkte effekt på befolkningen i form af sult. Han frygtede dog, at dette meget snart ville ske, medmindre der fandtes en løsning på den økonomiske krise. På mikroniveau er der dog tegn på mangel på vitamin A samt visse indikationer på mangel på jod og jern blandt børn. UNICEF uddeler A-vitaminpiller gratis i forbindelse med gennemførelse af vaccinationsprogrammer. Der vaccineres for mæslinger, stivkrampe og difteritis. Der er endvidere i befolkningen tegn på anæmi. UNICEF er ligeledes opmærksom på behovet i befolkningen for i et vist omfang at ændre kostvaner.

Ifølge Mohamoud Jama Geddi, læge, er hospitalerne i meget dårlig stand, og der mangler udstyr. Lægerne er dårligt uddannede og mangler erfaring, navnlig med hensyn til diagnosticering og brugen af medicin.

UNICEF har projekt for otte MCH-klinikker (Mother and Child Health Clinics). UNICEF forsyner klinikkerne med gratis medicin, men under forudsætning af, at medicinen sælges videre. Målsætningerne er, at sundhedspersonalet og patienterne skal lære, at medicin koster penge samt at begrænse medicinmisbruget. Overskuddet ved salg af medicin skal på sigt bruges til at betale lønninger til personalet, indkøb af medicin m.m. Næste fase i projektet bliver, at UNICEF vil forsøge at kræve penge for den medicin, der leveres til klinikkerne.

UNICEF kan ikke estimere udbredelsen af AIDS i Nordvestsomalía (Somaliland). UNICEF forsøger dog at inddrage oplysninger om prævention i forskellige programmer.

UNICEFs arbejde fokuserer på kønsspecifikke områder såsom kvinders rettigheder, herunder omskæring samt kvinders rolle i beslutningsprocesser. Den røde tråd i UNICEFs arbejde med kvinders rettigheder er følgende tilgang: "She is a woman, she is a person". Bl.a. ønsker UNICEF at fremme forståelsen for kvinders ret til medbestemmelse / selvbestemmelse mht. omskæring. UNICEF mener ikke, at der finder en åben diskussion om omskæring sted.

Desuden arbejder UNICEF med børns rettigheder generelt. Walter Eshenaur, UNICEF, fortalte, at

Nordvestsomalias (Somalilands) justitsminister ønsker at underskrive FNs Børnekonvention, men at dette ikke er muligt, da Nordvestsomalialand (Somaliland) ikke er internationalt anerkendt. En børnekommission er under etablering.

Zahra Adam Culait, Health Unlimited, bekræftede, at hospitalerne er få og i elendig stand. Der findes dog en række private klinikker, men her skal patienterne betale, hvilket er problematisk for de fleste. Zahra Adam Culait oplyste, at kvinderne i Nordvestsomalialand (Somaliland) generelt har mange kønssygdomme bl.a. på grund af manglende viden og dårlig hygiejne. Zahra Adam Culait mente, at omskæring er et emne, der kan diskuteres åbent, men at dette kun finder sted, hvis der positivt skabes opmærksomhed om emnet. Mangel på viden og tabubelægningen af kvinders seksualitet er dog hæmmende for denne debat.

Health Unlimited er i gang med at producere en række radio-uddannelsesprogrammer om sundhed, som skal transmitteres via BBC til hele Afrikas Horn fra januar næste år. Projektet betales af det britiske Overseas Development Agency - ODA.

Projektet startede i foråret 1998 med behovsundersøgelser (spørgeskemaer og interviews) i Djibouti, Hargeisa, Togdheer, Bosasso og Mogadishu. De viste, at der er brug for uddannelse inden for en række områder, bl.a. svangerskabsforebyggelse, graviditet, fødsel, amning, spædbørnspleje, brudepris, ægteskabstraditioner, flerkoneri, familieforhold, omskæring, pigers rettigheder, overtro og tabuer, tuberkulose, sygdomme som malaria, AIDS og kønssygdomme, hygiejne og vaccinationer.

Derefter blev der produceret enkelte prøveprogrammer, som blev afspillet i nogle landsbyer, og udfra den efterfølgende kritik er organisationen gået i gang med de endelige programmer.

Radioprogrammerne har en varighed af femten minutter og er opbygget over den samme skabelon: introduktion, interview, spot, mini-drama, opsummering af de vigtigste budskaber, afslutning, korte musikstykker.

Health Unlimited har otte personer tilknyttet, som både udfører det administrative og indholdsmæssige arbejde, f.eks. arbejder én person både som bogholder og skuespiller, én anden person arbejder som chauffør og musiker osv.

Der er enkelte private personer, som har taget initiativ til at igangsætte projekter inden for sundhedsvæsenet. Her skal nævnes Edna Adna Ismail (præsident Egals tidligere kone), som er ved at bygge en fødeklinik i Hargeisa by. Ifølge Edan Adan Ismail har hun investeret sin formue i byggeriet af en fødeklinik, som skal kunne rumme 22 kvinder med deres nyfødte børn. Byggeriet er dog gået i stå pga. pengemangel, men Edan Adan Ismail er i gang med fundraising. Grunden er skænket af regeringen i Nordvestsomalialand (Somaliland). Planen er at der på fødeklinikken også skal forgå uddannelse af personale, og i fremtiden skal der ske en udvidelse til et mindre hospital. Indtægterne til fødeklinikkens daglige drift skal komme fra brugerbetaling og udlejning af butikker på fødeklinikkens grund.

Et andet privat initiativ er Ali Sheik's Prosthesis Workshop - Life Line med støtte fra International Røde Kors. Proteseværkstedet fremstiller proteser til bl.a. mineofre og lærer patienterne at anvende proteserne. Samtidig uddannes bl.a. tidligere patienter i at fremstiller proteser, således at værkstedet på længere sigt vil være uafhængig af udenlandsk støtte. Ifølge Ibrahim Hashi Ahmed, Life Line, er der i dag ikke ventetid på at få en protese.

8.3. Uddannelse

Ifølge Walter Eshenaur, UNICEF, bygger skolesystemet på fire års grundskole, fire års mellemskole og fire års gymnasium. Der er i Nordvestsomalialand (Somaliland) stor mangel på skoler, uddannelsesinstitutioner og efteruddannelsesmuligheder. Hovedparten af skolerne blev ødelagt under krigen, men der er dog genopbygning i gang bl.a. med støtte fra Dansk Flygtningehjælp.

Som eksempel på den omfattende mangel på skoler nævnte Walter Eshenaur, at der i Hargeisa, der

har ca. 250.000 indbyggere, i sommeren 1998 blev registreret 4.800 børn, som ønskede at starte i grundskolen. Der var dog kun plads til 1.600 børn. Der undervises i toholdsskift (formiddag og eftermiddag). UNICEF oplyste, at i 1997 startede kun 21% af alle drenge og 13% af alle piger i grundskolen.

I Hargeisa findes der 16 grundskoler og 4 mellemskoler. Der er kun et gymnasium i hele Nordvestsomaliland (Somaliland). Dette ligger i Hargeisa. Gymnasiet er overfyldt, og der undervises i toholdsskift. To gymnasier, et i Hargeisa og et i Berbera, er aktuelt under genopbygning. Forældrene køber selv papir og blyanter til børnene, ligesom det blev oplyst, at det i praksis sker, at de herudover bidrager til lærernes løn. I skolerne er der ofte mangel på møbler.

Undervisningsmaterialer og læseplaner er under standard. Dette skulle dog fra 1999 blive bedre. Således har UNICEF i øjeblikket et projekt, der går ud på at udarbejde skolebøger og læseplaner fra 1. – 4. klasse. Projektet er finansieret af Danida. Det er endnu ikke afklaret, hvorvidt det bliver UNICEF eller UNESCO, som udarbejder tilsvarende materiale for 5. – 8. klasse.

Der findes hundredevis af koranskoler over hele Nordvestsomaliland (Somaliland). UNICEF arbejder også tæt sammen med nogle af koranskolerne, bl.a. via et pilotprojekt med 35 af disse skoler om at få emner som forsoning, hygiejne, helse m.m. ind i undervisningen. Der betales skolepenge, en kilde oplyste 3USD pr måned.

Walter Eshenaur, UNICEF, oplyste, at der på privat initiativ i Hargeisa er oprettet en skole for somaliske børn, der er kommet tilbage fra eksil i Canada. Det kan være svært for børn, der vender hjem fra Vesteuropa eller Nordamerika, at komme ind i Nordvestsomalilands (Somalilands) skolesystem eller mangel på samme.

Abdi Gurray, parlamentsmedlem, fremhævede, at der trods den igangværende genopbygning stadig er et stort behov for nye skoler og reparationer, bl.a. er der mange skoler, der er uden tag. Alle adspurgte kilder fandt, at der var lærere nok i Nordvestsomaliland (Somaliland), men at de mangler efteruddannelse. Det blev fremhævet, at der pga. den økonomiske situation kun udbetales en ganske lav løn: ca. 6 USD pr. måned. Han oplyste endvidere, at det første universitet i landet, der underviser op til bachelorniveau, åbnede i sommeren 1998. 100 studerende er startet. Alle studerende læser på en fælles naturvidenskabelig del.

Den unge generation har mange problemer, og de er ofte en overset målgruppe for projekter påpegede Walter Eshenaur. De unge har været ude af uddannelsessystemet i flere år, da skolerne har været lukket eller ikke eksisterende under krigen. UNICEF har startet et ungdomsprogram, såkaldt "fri uddannelse" med det formål at give en række aktiveringstilbud til de unge og for at modvirke småkriminalitet og ungdomsbander.

8.4. Beskæftigelse

Abdi Gurray, parlamentsmedlem, anslog, at 50% af befolkningen er nomader, 30% er bønder og de sidste 20% bor i byerne. Gurray anslog, at ca. 80% af arbejdsstyrken i Hargeisa er arbejdsløs. Ifølge "Somaliland in Figures 1998" udgivet af Ministry of National Planning & Co-ordination er 55% af befolkningen nomader og de resterende 45% hører til i by- og landområder.

Alle kilder betonedes, at det er meget stor arbejdsløshed. Det kan derfor være svært at komme tilbage fra eksil og finde beskæftigelse eller starte en forretning. Samtidig blev det store behov for kvalificeret arbejdskraft dog fremhævet.

Alle adspurgte kilder pegede på, at der i dag er store muligheder for arbejde for teknikere, som kan udføre reparationsarbejde særligt af computere, kopimaskiner og solenergisystemer. Ligeledes er der stort behov for laboranter, sygeplejersker, tømrere, lærere, dyrlæger, veluddannede civilingeniører og elektrikere. Fiskerierhvervet kunne også være en mulighed for fremtidige arbejdspladser. Her nævnes

især eksport af hajfinner.

Walter Eshenaur, UNICEF, fremhævede specielt, at der i Nordvestsomalien (Somaliland) er et stort behov for etablering af et lærerseminarium og sygeplejeskoler med henblik på såvel uddannelse som efteruddannelse. Der vil her være brug for kvalificerede lærere til at forestå undervisningen.

Flere kilder nævnte, at der er et stort behov for efteruddannelse af dommere og advokater.

Abdi Gurray, parlamentsmedlem, fremhævede, at da økonomien orienterer sig mere og mere mod landbrug, er der mange potentialer inden for dette område, men at det kræver opkvalificering og uddannelse.

Som eksempel på et lokalt initiativ til fremme af beskæftigelsen kan nævnes NGOen Committee of Concerned Somalis' indkomstskabende projekter. Norine Michael Mariano, CCS, oplyste, at CCS yder lån til kvindelige iværksættere, hvoraf mange er vendt tilbage fra Etiopien for nylig. Betingelserne for at få et lån er, at den pågældende kvinde er familieoverhoved, har fem års erfaring indenfor det ønskede erhverv og kan stille med en garant. Lån ydes til forretninger, f.eks. inden for sko, tøj, guld, kød, valutaveksling, tamdyr og ghee (fedstof).

Ansøgningen udfyldes og vurderes af CCS bl.a. på baggrund af besøg i hjemmet og den kommende arbejdsplads.

CCS yder 200 USD som startlån og heraf betales 10% til CCS's administration. Første måned er afdragsfri, herefter skal låntageren betale 40 USD pr. måned i fem måneder. Pengene indgår i en "revolving fond". Hvis låntageren kan overholde tilbagebetalingsvilkårene, kan der bevilges yderligere lån. Indtil videre er 92% af lånene tilbagebetalt. CCS's låneprogram dækker primært Hargeisa, men der gives også lån til kvinder i andre områder, såfremt garanten har bopæl i Hargeisa. CCS yder lån til ca. 25 - 30 personer pr. måned. Efter ca. et år med lån bliver der udelukkende ydet rådgivning.

CCS kører to undervisningsforløb, et i syning og et i batik. Undervisning og materialer er gratis. Første syhold er netop afsluttet i september. Efter endt kursus kan en gruppe på tre kvinder herefter få 200 USD i lån og en symaskine til en værdi af 175 USD. 2/3 af værdien skal betales tilbage, og den sidste 1/3 er en gave.

Desuden afholder CCS aftenskolen for fattige kvinder i læsning, skrivning og regning. Undervisningsprogrammet omfatter p.t. 60 personer, men CCS har kapacitet til udvidelse under forudsætning af tilskud.

Endelig yder CCS stipendier på vegne af Swiss Group (Caritas) til alle former for uddannelse. I 1996 fik 60 piger stipendiat, i 1997 fik 94 piger stipendiat, og i 1998 130 piger - heraf gik en del af stipendierne til grundskolen.

8.5. Khat

Abdi Gurray, parlamentsmedlem, skønnede, at ca. 60% af mændene og 10% af kvinderne i Hargeisa tygger det euforiserende plantemateriale khat. Alle aktiviteter i byen går stort set i stå i løbet af dagen i takt med at khat-tyggeriet tager til. I Hargeisa er det hovedsageligt kvinder, der sælger khat. Hovedparten af khat bliver importeret fra Etiopien. Abdi Gurray oplyste, at det daglige minimumsforbrug for en person koster ca. 2 USD og pointerede, at der alene i Hargeisa således hver dag bliver brugt store summer på khat. Flere kilder formodede, at mange familier bruger en stor del af deres indkomst på khat, og at der i betragtning af forbrugets omfang her i høj grad måtte være tale om brug af penge sendt fra familiemedlemmer i udlandet.

Præsident Egal har tidligere betegnet khat-tyggeriet som Somalilands svøbe. Abdi Gurray, parlamentsmedlem, fortalte, at regeringen tidligere har forsøgt at holde de offentlige kontorer åbne om eftermiddagen, men måtte stoppe det igen, da personalet alligevel tyggede. Abdi Gurray anbefalede,

at der skulle arrangeres en række aktiviteter om eftermiddagen f.eks. sportsaktiviteter på Hargeisa stadion. Selvom man fra myndighedernes side gerne vil begrænse khat-forbruget, vil det dog være vanskeligt, bl.a. fordi man nu flere steder i Nordvestsomalía (Somaliland) har påbegyndt dyrkning af khat.

Khat-tyggeriet har traditionelt en stor social funktion. Det er ofte i forbindelse med khat-tyggeriet, at der åbnes mulighed for at skabe kontakter og indgå aftaler. Flere kilder kunne berette om personer, der af forretningsmæssige årsager havde følt sig tvunget til at begynde at tygge khat.

9. Tilbagevenden

Ifølge Mwene Batelde Kasololo, UNHCR, er adgangen til jord og græsningsarealer, der vil være afgørende for muligheden for landbrug eller tamdyrdrift, et stort problem for flygtninge, der vender tilbage.

Matha Scherzer, UNOPS, forklarede, at de flygtninge, der i år er vendt tilbage fra Etiopien, har tilhørsforhold til en klan i Nordvestsomalía (Somaliland), men de har typisk ingen jord at vende tilbage til. Jorden og græsningsarealerne tilhører typisk (under)klanerne eller familierne. Specielt som følge af krigen og den eksterne eller interne fordrivelse, kan der i praksis dog ofte herske stor usikkerhed omkring ejendomsforhold, og der er fortsat mange uafklarede tvister om hvem huse, jordstykker og græsningsarealer tilhører. Som en konsekvens heraf er det i dag forbundet med store vanskeligheder at købe jord.

Matha Scherzer, UNOPS, tilføjede, at regeringen i princippet har en politik, der skulle garantere, at folk kan vende tilbage til deres egen jord. Ligeledes er der tale om, at regeringen vil tildele land til tilbagevendende, der ikke selv ejer noget. Tilbage er stadig at afvente, hvorledes denne politik bliver implementeret. Mange tilbagevendte flygtninge har i praksis ikke fået den jord tilbage, de siger tilhører dem, idet regeringen hævder, at det er regeringens jord.

Abdi Gurray, parlamentsmedlem, supplerede med, at nogle af de tilbagevendte flygtninge fra Etiopien af regeringen får tildelt et lille stykke jord i et lejrpræget område, f.eks. Sheik Noor i udkanten af Hargeisa, hvor de midlertidig kan opholde sig.

FN-systemet, internationale og nationale NGO'er yder projektbistand med hensyn til vand, sanitet, skoler, klinikker, værktøj m.m.

I Gebiley, som er det vigtigste landbrugsområde i Nordvestsomalía (Somaliland), har UNOPS haft et projekt, hvor bønderne og deres jord er blevet registreret. Efterfølgende har bønderne fået udleveret et plastikkort, som viser størrelsen på deres jordstykke. UNOPS har intentioner om at gennemføre et ligende projekt i Borama og Burao.

Med hensyn til social og økonomisk bistand kan de tilbagevendte flygtninge ifølge Martha Scherzer, UNOPS kun forvente "overlevelseshjælp" fra deres klan, og kun i det omfang der er overskud hertil. Den generelt forværrede situation de sidste 8 måneder har gjort det endnu sværere for tilbagevendte flygtninge at få hjælp fra selv nære familiemedlemmer inden for deres egen klan. Hvis familien ikke har jord eller dyr, vil der følgelig heller ikke være jord eller dyr til den tilbagevendte flygtning. I forbindelse med spørgsmålet om situationen for tilbagevendte flygtninge på undervisnings- og sundhedsområdet henviste de adspurgte kilder til den generelle situation jf. kapitel 8.

Både Guido Ambroso, UNHCR og Walter Eshenaur, UNICEF, fremhævede, at den p.t. skrøbelige økonomiske situation kan influere på modtagelsen af flygtninge, der vender tilbage, idet det vil blive endnu sværere for dem at finde et arbejde eller eksempelvis gå ind i en familieforetning.

Guido Ambroso fremhævede endvidere for så vidt angår personer, der på den ene side i princippet

anerkendes som "somalilander" qua deres klantilhørsforhold, men på den anden side ikke har en konkret familiemæssig eller anden tilknytning til Nordvestsomalien (Somaliland), at disse ved en tilbagevendende vil stå i en særlig barsk økonomisk og social situation, da de i realiteten ikke vil have nogen at vende sig til for at få støtte.

Ifølge Abdi Gurray, parlamentsmedlem, vil det være meget svært at returnere tomhændet. Abdi Gurray mente, at det saudiarabiske importforbud af dyr fra Somalia allerede har betydet, at klanerne ikke længere kan sikre de tilbagevendende "det daglige brød", fordi der generelt er så lidt at dele. Abdi Gurray anslog, at hvis alle repatrierede fik 10.000 USD af værtslandet som etableringsydelse, ville det være nok til at starte en mindre forretning eller virksomhed. Det altafgørende ved tilbagevendende er at få et arbejde.

Hvis en kvinde viser asocial adfærd i forhold til det almindelige normmønster, f.eks. fordi hun har boet og er uddannet i Vesten gennem flere år, kan hun risikere store problemer, herunder at blive behandlet som en udstødt. Helga Griffin, Dansk Flygtningehjælps projektleder i Hargeisa, fortalte om en kvinde, der nu var vendt tilbage til Hargeisa. Hun var uddannet i England, havde boet mange år i Mogadishu, hvor hun bl.a. havde arbejdet 10 år for UNDP, og havde på et tidspunkt været gift med en dansker. Hun havde således haft et liv, der betød, at hun blev opfattet som meget anderledes. Da hendes far var død, og kun hendes stedmor, men ingen søskende boede i Hargeisa længere, havde hun ingen at vende sig til, da hun vendte tilbage. Da hun samtidig havde en helt anden livsstil qua sine mange år dels i Mogadishu dels i Vesten, blev hun socialt behandlet som en udstødt.

Den generelle vurdering fra de adspurgte kilder var, at tilbagevendende flygtninge socialt og økonomisk vil befinde sig i en vanskelig situation. Samtlige adspurgte kilder vurderede samstemmende, at tilbagevendende flygtninge imidlertid ikke oplever problemer af sikkerhedsmæssig karakter.

9.1. Tvangsmæssige tilbagesendelser

Både Guido Ambroso, UNHCR, og Walter Eshenaur, UNICEF, vurderede ligeledes, at afviste asylsøgere, der tvangsmæssigt sendes tilbage til Nordvestsomalien (Somaliland) ikke ville få sikkerhedsmæssige problemer.

Mwene Batende Kasololo og Guido Ambroso, UNHCR fremhævede dog, at en aftale og forudgående advisering og accept fra Nordvestsomalias (Somalilands) myndigheder i forbindelse med tilbagesendelse af afviste asylsøgere fortsat bør være en afgørende betingelse for tilbagesendelse, idet der i modsat fald ville være stor risiko for, at myndighederne hævder, at den pågældende ikke er Somaliland'er, og den pågældende bliver sendt ud i en "in orbit" situation.

Også Abdi Gurray, parlamentsmedlem, var af den opfattelse, at tvangsmæssigt udsendte personer ikke risikerer problemer af sikkerhedsmæssig karakter. Det var dog hans vurdering, at flere af de allerede tvangsmæssigt udsendte personer fra Danmark bl.a. pga. manglende socialt netværk havde haft svært eller umuligt ved at genetablere sig i samfundet.

For så vidt angår den økonomiske og sociale situation for personer, der tvangsmæssigt sendes tilbage, herunder for personer uden nær familiemæssig tilknytning til området, henvises til ovenstående afsnit 9.

Abdullah Hussain Iman, MRRR, fortalte, at af de syv, der var blevet tvangsmæssigt tilbagesendt fra Danmark kom flere fortsat næsten dagligt til hans kontor i et forgæves forsøg på at få hjælp af social og økonomisk art.

9.2. Frivillig repatriering

UNHCR står for den organiserede repatriering til Nordvestsomalien (Somaliland) fra nærområderne i samarbejde med regeringen i Hargeisa. Det følgende afsnit bygger på samtaler med Guido Ambroso,

UNHCR, hvis andet ikke er nævnt.

Den forringede økonomiske situation som følge af det saudi-arabiske importforbud af tamdyr er tidligere på året blevet brugt af regeringen i Nordvestsomaliland (Somaliland) som et argument for midlertidigt at stoppe repatriering fra nærområderne. Ifølge UNHCR holdt argumentationen ikke, da regeringen ikke giver nogen særlig støtte til de tilbagevendte. Efterfølgende er regeringens trussel om at standse repatriering trukket tilbage. Repatriering fra nærområderne sker i dag løbende.

Abdullah Hussain Iman, MRRR, oplyste, at der tidligere på året på regeringsplan har været diskussioner om at stoppe repatrieringen fra nærområderne. Begrundelsen var, at landet p.t. er uden større indtægter og dermed ikke i stand til at støtte de tilbagevendte. Repatrieringen blev dog ikke stoppet, da regeringen mente, at de tilbagevendte kan være med til at genopbygge samfundet. Så fra regeringens side insisteres på en fortsættelse af repatrieringsprogrammerne, og det blev understreget, at alle er velkomne tilbage.

I september 1994 var der omkring 630.000 flygtninge i Etiopien. Som følge af krigen omkring Hargeisa lufthavn i oktober 1994 flygtede yderligere 80.000 - 90.000 personer. I Etiopien er der i oktober 1998 følgende lejre (se bilag 7): Hartisheik A, Hartiskeik B, Darwanagi, Teferi Ber, Aysha, Camaboker, Rabasso, Daror samt Aware.

UNHCR gennemførte fra februar til juli 1997 en pilotfase, hvorunder 10.000 flygtninge repatrierede.

Da der efter pilotfasen var usikkerhed om, hvor mange flygtninge, der var i Etiopien, blev der iværksat en optælling. Optællingen blev kombineret med en undersøgelse af tilhørsforhold til klan og subklan, beskæftigelse m.m. Antallet af flygtninge i lejrene blev efterfølgende nedskrevet med 20.000 til 242.000. Hvor mange reelle flygtninge, der er i lejrene, er for UNHCR og andre meget vanskeligt at få rede på. Ifølge UNHCR kan somaliere og nomader ikke lide at blive optalt og registreret. Ligeledes skulle somaliere ikke skelne mellem begreberne flygtninge og migranter.

UNHCR opdeler personerne i de etiopiske lejre i fire kategorier:

- Flygtninge, som er registreret og har et registreringskort. Denne kategori er antalsmæssigt de færreste.
- Flygtninge, hvor halvdelen af familien er repatrieret, halvdelen af familien er tilbage i lejren, men hvor man stadig er i besiddelse af registreringskortene for hele familien.
- Lokale etiopiere, som på falsk grundlag er blevet registreret som flygtninge og dermed har fået udleveret registreringskort.
- Lokale etiopiere, som illegalt har købt registreringskort fra flygtninge, der er spontant repatrieret.

Alle med registreringskort har ret til en repatrieringspakke fra UNHCR, såfremt de vender tilbage frivilligt og afleverer deres registreringskort. Repatrieringspakken består af 9 måneders fødevarer: 150 kg. mel, 5 l. olie, 10 kg. bønner samt plastikpresenninger, tæpper, dunke m.m. For så vidt angår dækning af transportudgifter for repatrierende opererer UNHCR med tre tariffer: 20, 30 og 50 USD, hvor det sidste beløb rækker til den længste strækning inden for Nordvestsomaliland (Somaliland). Markedsværdien af pakken er ca. 130 USD.

De mange problemer omkring optælling og registrering gør det vanskeligt for UNHCR at organisere repatrieringen. Der bliver ofte udleveret et større antal repatrieringspakker, end antallet af personer som reelt repatrierer. Ved repatriering sørger UNHCR for transport på lastbiler tilbage til Nordvestsomaliland (Somaliland). På grund af førnævnte problemer er lastbilerne, som skal transportere flygtningene tilbage, ofte halvtomme, hvis f.eks. der er lokale blandt de registrerede, eller hvis halvdelen af familien i forvejen spontant er rejst.

Samtidig med den organiserede repatriering foregår der en livlig trafik over grænsen. Nogle af lejrene ligger ganske tæt ved grænsen til Borama. Grænsen er åben, så der er fri bevægelighed. Flygtningene vender ofte tilbage fra Nordvestsomaliland (Somaliland) til lejrene tæt på grænsen om natten - af UNHCR kaldet "spørgelsesrepatriering". Omkring 50% fra personerne fra Hartiskeik lejrene er fysisk repatrieret. 80% er taget til Hargeisa og 20% til Gebiley og landsbyer omkring.

UNHCR skønner, at omkring 30% er reelt repatrieret fra lejrene. Der er i 1998 repatrieret omkring 40.000 personer, og UNHCR regner med at yderligere 30.000 vil repatriere i år. I 1998 er der desuden repatrieret 200 personer fra Yemen og 500 personer fra Libyen. Repatriering fra Etiopien har størst indflydelse på Hargeisa by.

UNHCR anslår, at over 50% af de repatrierede personer fra Etiopien tager til Hargeisa. Sheik Noor (som er et lejrpræget område udenfor Hargeisa) er næsten fuld, hvilket bekymrer UNHCR. Udover tilbagevendte fra Etiopien er der også mange internt fordrevne fra syd i Sheik Noor.

Trods vanskeligheder er UNHCR dog ganske tilfreds med forløbet af repatrieringen.

UNHCR skønner, at der er potentiale for repatriering af 10.000 personer fra Kenya. I Djibouti er der omkring 22.000 flygtninge, heraf betragtes de 20.000 personer officielt som personer fra Nordvestsomalialand (Somaliland). UNHCR mener dog, at kun 8.000 af disse personer i realiteten er fra Nordvestsomalialand (Somaliland), hvorimod resten især er etiopiske statsborgere men af Isaq klanen fra Dire Dawa. UNHCR antager, at disse 8.000 personer hovedsageligt vil vende tilbage til det nordlige kystområde. Der er dog to markante problemer i dette område, nemlig mangel på infrastruktur og tilstedeværelse af mange miner.

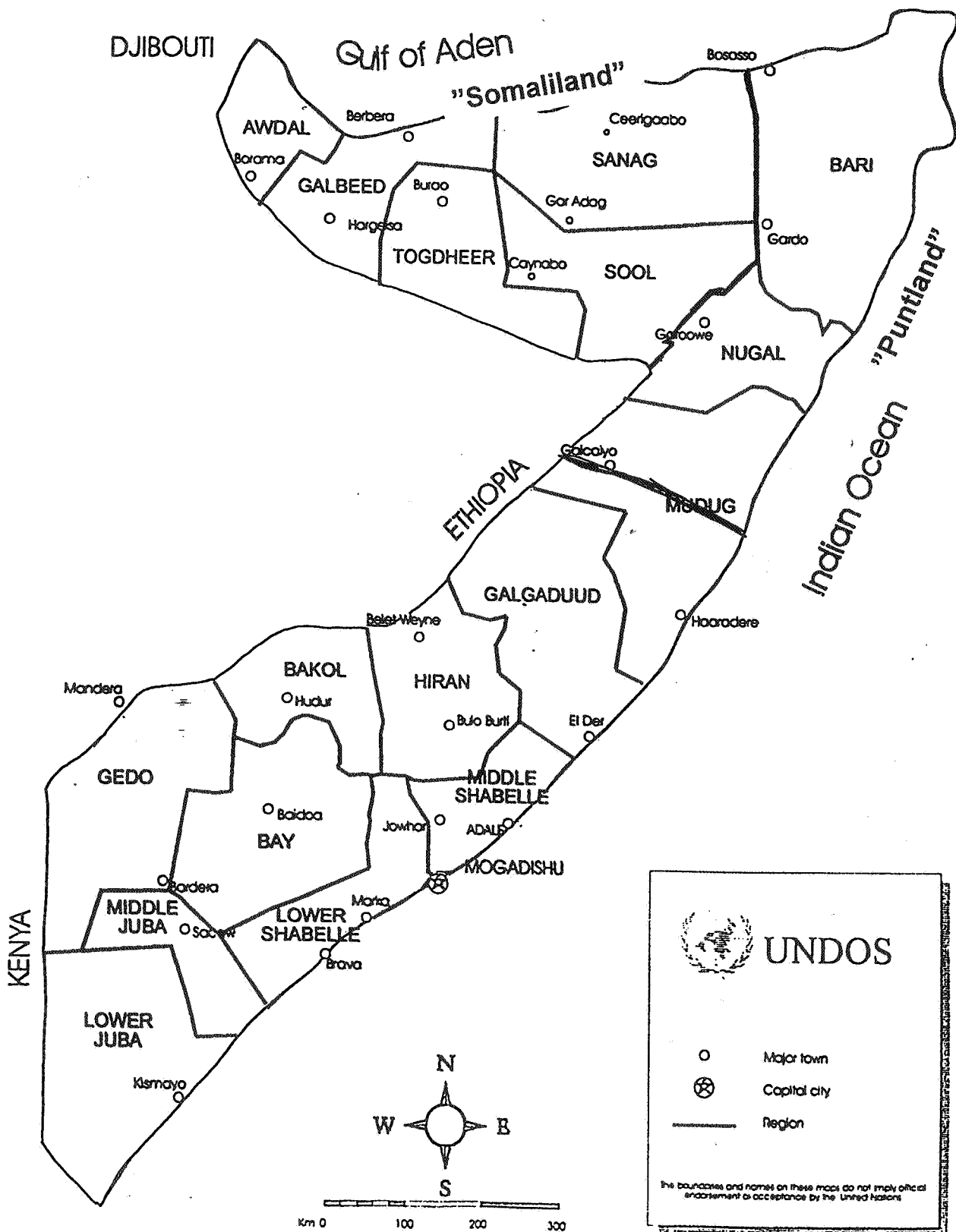
Guido Ambroso, UNHCR, understregede, at pengeoverførelser fra familiemedlemmer i udlandet kan være hindrende for repatrieringen, idet denne indkomst er vital for familiens overlevelse i Nordvestsomalialand (Somaliland). På den anden side gav alle kilder udtryk for et generelt ønske om, at somaliske flygtninge skal vende tilbage og være med til at genopbygge landet og blive en del af samfundet dér.

Anvendte forkortelser

CCS	Committee of Concerned Somalis
DRC	Danish Refugee Council
FN	De Forenede Nationer
LPI	Life & Peace Institute
MRRR	Minister of Rehabilitation, Reconstruction and Resettlement
NGO	Non Government Organization
ODA	Overseas Development Agency
SNM	Somali National Movement
SSDF	Somali Salvation Democratic Front
UNDP	United Nations Development Programme
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations Children's Fund
UNOPS	United Nations Office for Project Services

Bilag 1. Somalia

ADMINISTRATIVE UNITS OF SOMALIA

Bilag 2. Program. Nordvestsomalía (Somaliland) - 23. september til 4. oktober 1998

Onsdag d. 23.09.98

Ankomst Djibouti

Torsdag d. 24. september 1998

10.30 Ankomst Hargeisa
11.30 Minister of Rehabilitation, Reconstruction and Resettlement Abdullah Hussain Iman, - aflyst
16.00 Rundtur i Hargeisa by og omegn
19.0 Middag hos Helga Griffin, Dansk Flygtningehjælps projektleder i Hargeisa m. UNHCR, Steffen Hviid, Programme Officer og UNHCR, Magnhild Norgaag, Education Consultant,

F. d. 25. september 1998

8.30 Gåtur i udkanten af Hargeisa
10.00 Briefing af Helga Griffin, DRC om politiske og sikkerhedsmæssige emner Hargeisa / Nordvestsomalía (Somaliland)
17.00 Planlægning
19.00 Middag med Helga Griffin og Peter Hansen, specialestuderende

Lørdag d. 26. september 1998

10.00 UNICEF (UN Focal Point), Walter Eshenaur, Head of Office
12.00 Horn of Africa Human Rights Watch, Suleiman Ismail Bolaleh, Chair person
16.0 Member of Parliament, Abdi Gurray
19.00 Middag hos DRC med somaliere, der har eller har haft tilknytning til DK

Søndag d. 27. september 1998

8.30 UNHCR Guido C. Ambroso, Field / Repatriation Officer
11.00 Minister of Rehabilitation, Reconstruction and Resettlement, Abdullah Hussain Iman
12.00 Ibrahim Hashi Ahmed, Ali Sheik's Protebeværksted Life Line
14.30 UNDP, Moe A. Hussein, Temporary Representative / Field Coordination Officer
16.30 Ali Yussuf, Hargeisa Club
18.00 "First Lady", Mrs. Kalthoum Egal, (National Organisation for Women's and Children's Development (NOW)

Mandag d. 28. september 1998

8.00 UNHCR, Guido C. Ambroso, Field / Repatriation Officer
11.00 Life and Peace, Abdi Haybe Elmi, Training Co-ordinator and Jama Mohamoud Omar, National Programme Officer
14.00 Dr. Mohamoud J. Geedi
15.00 EUFIN, Yusuf Awil Dirir, Head of Office and Saeed Ibrahim Adan, Development Worker
16.00 Candle Light, Shukri Haj Ismail, Chairperson

Tirsdag d. 29. september 1998

8.30 Cosongo, Ahmed Yusuf Elmi, Chariman m.fl.
10.30 Jamhuuriya, Chefredaktør Hassan Sari Yusuf - aflyst
11.00 Radio Hargeisa; State Printing Agency og Maandeeq, regeringsavis
12.00 UNHCR, Mwene Batelde Kasololo (NL), Protection Officer og Steffen Hviid, Programme Officer (ADH og JLM)
13.00 Frokost i DRC
14.00 UNOPS, Martha Scherzer hos DRC
16.30 Edna Adan Ismail, Maternity Hospital

Onsdag d. 30. september 1998

8.00 Health Unlimited, Zahra Adam Culait, Project Manager m.fl.
10.30 CCS - Committee of Concerned Somalis, Norine Michael Mariano, President og Amina Yusuf Arr
16.30 Field trip to Sheik Noor (JLM og ADH)
16.30 Jamhuuriya, Chefredaktør Hassan Sari Yusuf - aflyst
19.00 Middag med Dr. Mahmoud J. Geedi og Helga Griffin

Torsdag d. 1. oktober

6.00 Field trip til Sheik, Burao (minerydningsprojekt) og Berbera
20.00 Middag hos RADO - Rehabilitation and Development Organization, Abdi Ali Barkad, Executive Director

Fredag d. 2. oktober

9.00 Field trip til Adadle med Helga Griffin

Lørdag d. 3.10.98

10.00 Afgang til Djibouti
12.00 Rapportskrivning i Djibouti
22.00 Afgang til København

Søndag. d. 4. oktober 1998

10.00 Ankomst København

Bilag 3. Konsulterede personer

Abdi Ali Barkad, Executive Director, RADO - Rehabilitation and Development Organization.

Abdi Gurray, Medlem af Parlamentet.

Abdi Haybe Elmi, Training Co-ordinator, Life & Peace Institute. Hovedsæde i Uppsala. Regionalt kontor i Nairobi. Kontor i Hargeisa med ansvar for program for det Nordvestlige Somalia (del af Horn of Africa Programme). Hovedformålet med programmet er at styrke og støtte lokale myndigheders fredsinitiativer og fredsopbygning. Dette gøres primært dels gennem at yde støtte til fredskonferencer, dels gennem at rejse opmærksomhed omkring og undervise i demokrati og retten til deltagelse i varetagelsen af offentlige anliggender. På lokalt niveau arrangeres træningsseminarer for lokalt baserede grupper, såsom ældre, religiøse ledere, lokale myndigheder, kulturelle grupper, medier og kvinder. Endvidere støttes lokale myndigheders kapacitets- og institutionsopbygning.

Adbi Noor Iliiv, Director of News Department, Radio Hargeisa.

Abdillahi Sheik Hassan, Secretary, COSONGO. Paraplyorganisation for lokale NGO'er. For en nærmere beskrivelse, se afsnit 7.

Abdul Rizaq Bashir, Field Officer, Candle Light. Lokal NGO, som arbejder med genopbygning af skoler, faglig uddannelse og sundhedsprojekter. Candle Light får finansiel støtte fra bl.a. somaliere bosiddende i Gulf-området og Canada. Samarbejder med f.eks. UNICEF, UNHCR, Undervisningsministeriet og Dansk Flygtningehjælp.

Abdullah Hussain Iman, Minister of Rehabilitation, Reconstruction and Resettlement, Somaliland.

Ahmed Yusuf Elmi, Chairman, COSONGO.

Amina Yusuf Arr, CCS - Committee of Concerned Somalis. Lokal NGO, som støtter fattige kvindelige eneforsørgere gennem ydelse af lån og/eller faglig uddannelse. Desuden yder CCS teknisk støtte til andre organisationer eller lokale grupper. Startkapitalen til CCS's "revolving fund" er doneret af Swiss Group (Caritas).

Daud Mohammed Geele, Vice Chairman, COSONGO.

Edna Adan Ismail, Edna Adan Maternity Hospital.

Guido C. Ambroso, Field / Repatriation Officer, UNHCR, Hargeisa.

Helga Griffin, Project Manager, DRC, Somaliland.

Ibrahim Hashi Ahmed, Ali Sheik's proteseværksted "Life Line", Hargeisa.

Jama Mohamoud Omar, National Programme Officer, Life & Peace Institute.

Kalthoum Egal, First Lady of Somaliland and NOW - National Organisation for Women's and Children's Development.

Magnhild Norgaag, Education Consultant, UNHCR.

Martha Scherzer, UNOPS.

Moe A. Hussein, Field Coordination Officer og Temporary Representative, UNDP, Hargeisa.

Mohamoud Jama Geddi, læge, privat klinik i Hargeisa.

Mwene Batelde Kasololo, Protection Officer, UNHCR.

Norine Michael Mariano, President, CCS - Committee of Concerned Somalis. .

Rashed I. Guleed, Project Consultant, Dansk Flygtningehjælp i Hargeisa

Saeed Ibrahim Adan, Development Worker, EUFIN - Erhverv og Uddannelse for Flygtninge og Indvandrere i Nordjylland. Dansk organisation, som bl.a. har et projekt, hvis formål er at skaffe arbejdspladser til somaliere som repatrierer fra Danmark.. EUFIN har kontor i Hargeisa, og projektet er finansieret af EU.

Said Adan Egeh, Director of Radio Hargeisa.

Shukri Haj Ismail, Chairperson, Candle Light.

Steffen Hviid, Programme Officer, UNDP, Hargeisa.

Suleiman Ismail Bolaleh, Chair, Horn of Africa Human Rights Watch Committee (Horn Watch). Menneskerettighedsorganisation, der oprindeligt blev etableret i 1988 og dækkede Somalia, Etiopien og Djibouti. I 1994 reetablerede organisationen sig formelt og har filialer i Hargeisa, Etiopien og Djibouti. Ud giver årsrapport om menneskerettighedssituationen i Nordvestsomalia (Somaliland). Overvåger bl.a. retssager og har stået for oversættelse og distribution til myndigheder og domstole af FN-udgivelser vedrørende henholdsvis politiuddannelse og menneskerettigheder, og frihedsberøvelse af børn. Deltog som observatør i forfatningskonferencen, der fandt sted i Somaliland i 1996-97.

UNDPs mineprojekt i Burao.

Walter Eshenaur, Head of Office (UN Focal Point), UNICEF, Hargeisa.

Yusuf Awil Dirir, Head of Office, EUFIN.

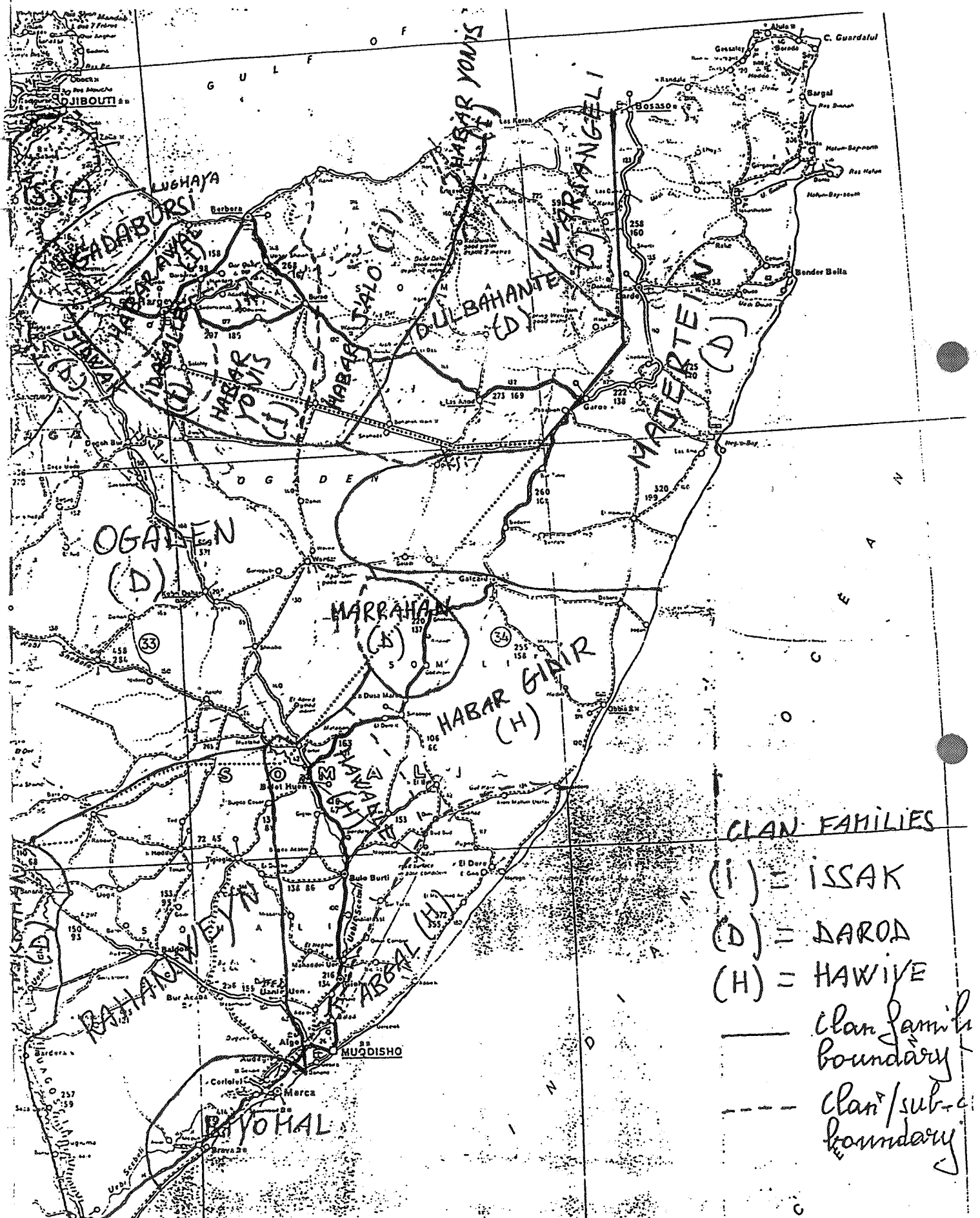
Zahra Adam Culait, Health Unlimited. Britisk NGO, som startede projekter i Somalia i Erigavo i 1994. Health Unlimited er p.t. i gang med at producere radio-uddannelsesprogrammer. For nærmere beskrivelse se afsnit 8.2.

Bilag 4. Ministerier i Nordvestsomalía (Somaliland)

Der er i september 1998 følgende ministerier:

- Minister of Interior
- Minister of Foreign Affairs
- Minister of Justice
- Minister of Health and Labour
- Minister of Commerce, Industry and Ports
- Minister of Resettlement, Rehabilitation and Reconstruction
- Minister of Education, Youth and Sports
- Minister of Defence
- Minister of Agriculture and Environmental Protection
- Minister of Livestock
- Minister of Water and Mineral Resources
- Minister of Information and National Guide
- Minister of Culture
- Minister of Finance
- Minister of Posts and Telecommunication
- Minister of Air Transport
- Minister of Range and Rural Development
- Minister of National Planning
- Minister of Endowments and Religion
- Minister of State of Internal Affairs
- Minister of Public Works and Housing
- Minister of Fishery and Coastal Development
- State Minister for External Affairs

Bilag 5. Generaliseret kort over klanernes geografiske tilhørsforhold

Bilag 6. Jamhuuriya d. 20. september 1998

Guddida ilaalinta Xuquuqda Aadamiga ee Geeska Afrika oo k dalbaday Dawladda Somaliland in ay baabi'iso xeerka xukunk deg-dega ah iyo awoodda garsoor ee Guddida Nabadgelyada

Hargeysa (Jam)- Guddida ilaalinta xuquuqda aadamaha ee Geeska ka oo fadhigoodu yahay maalada. Hargeysa ayaa doobaadkii ina dhaafay soo yay bayaan ay Dawladda Somaliland kaga codsanayaan in qaado tallaabooyin ay ku baabi'iso guddi iyo xeer kasta oo qaar-daamo u geysanaya xuquuqda aadamaha, isla

laankan qoraalka ah. oo ay didu ku socodsiiyeen waxweynaha Somaliland Jane Maxamed Ibraahim Cigaal guddiyada joogtada ah ee da Gole ee Wakiillada iyo, artida, waxa uu u dhignaa an: **Eeg Bogga 8aad**

markaana meesha laga saaro guddiyada nabadgelyada heer qaran iyo heer degaanka.

Guddidu waxay farta ku fiiqeen isla markaana ay ku tilmaameen in ay qaadeen tallaabooyin xad-gudub ku ah xuquuqda aadamiga iyo xorriyadda Dastuuriga ah ee

dadka, guddiyada nabadgelyada ee dalka ka jira, kuwaas oo ay sheegeen in ay xukumo deg-deg ah ku fuliyeen dad rayid ah oo aan la hor geyn maxkamad madax-banaan, oo aan loo ogolaan xaq ay u leeyihiin in ay is-difaacaan, ama qareen qabsadaan. (2)→

Horn of Africa
Human Rights
Watch Committee

Gudiga Ilaalada
Xuquuqda Aadamiga
Geeska Africa

Box: # 2 Tel: # 3101 Fax: (00252) 213 4301
HQ. Hargeisa Somaliland

Ref: HAHRW/HQ/172/98

Ku: Madaxwaynaha JSL - Narunta Madaxtooyada JSL
Ku: Guddiyada Joogtada ee Labada Gole (Wakiillada iyo Guurtida JSL)
Og: Guddida Nabadgelyada Qaranka ee Gobolka Hargeisa
→ Og: Saxaafada Madaxa Banaan (Gudo iyo Dibadba)

Hargeisa
Hargeisa
Hargeisa

Mudanayaal,

19 September, 1998

Anagoo idiin hayna ixtiraam farabadan idinkuna daba taagan amaanadda culus ee aad u haysaan dalka iyo dakaba, waxaan aanu idiiku sharfaynaa inaanu idiin soo gudbino codsigayagan Degdega ah oo ah mid ku taclaguqa xaalada xuquuqda aadamiga Somaliland.

Ugu horeyn waxaanu ka codsanaynaa golaha xukuumada iyo labada gole (Wakiillada iyo Guurtida) in ay baabiyaan guddiyada nabad galyada qaranka heer qaran iyo heer gobolka iyo xeerka xukunka dagdega ah ee ay adeegsadaan.

Sababtoo ah taniyo markii la sameeyay guddiyadaasi waxaanu la soconay inay qadeen tallaabooyin xadgudub ku ah xuquuqda iyo xorriyada dadka ee dastuuriga ah iyagoo xukmo dagdega ah ku fuliyay dadwayne kala duwan oo aan la horgayn maxkamad loona ogolaan inay qabsadaan Looyar difaaca. Hadaba anaga oo ah urur u gooniyoobay ilaalinta, dhawrida iyo u doodida Xuquuqda Aadamiga waxaanu si misaanle uga codsanaynaa seddexda gole ee Dawladda Somaliland inay qaadaan tallaabooyin ay ku baabiinayaan guddi iyo xeerka oo hagar-daamo u gaysanaaya xuquuqda Aadamiga.

Mida labaad waxaanu ugu baqanaa Madaxweynaha Jamhuuriyada Somaliland Mudane Maxamed H. Ibraahim Cigaal inuu bilaa shuruud ku siidaayo Maxbuuska la Yidhaa Axmed Faarax Jirre oo 13/09/98 ay guddida nabadgelyada qaranka ee gobalka ku fuliyeen hal sano oo xadhiga iyagoo adeegsaday xukunka dagdega ah. waxaanu aanu u aragnaa in dariiqii sharciga ahaa ee muwaadinku xaq u lahaa in la mariyo oo ahaa xukun cadaaladeed oo maxkamad ka dhaca (Fair Trial) aan la marin sife ka baxsan sharciga dastuuriga ah loogu jawr falay

Gudoomiyaha Gudiga Fufinta
Horn-Watch
Mr. Sulaiman Ismail Balale

[Signature]

(Jamhuuriya d. 20. September 1998)

Menneskerettigheds Komiteen bad Egal om, at afskaffe både reglerne, der tillader hurtig fængsling uden at man stillefolk retten og den såkaldte Sikkerheds Komite, der har kompetence til at fængsle folk efter de ovenfor nævnte regler.

Hargiesa (jam)

I sidste uge fremsendte Menneskerettigheds Komiteen sin mening om menneskerettighedernes situation i Somaliland. Komiteen bad Somalilands regering om at skaffe Sikkerheds Komiteen nationalt, kommunal og på alle planer. Komiteen bad også en afskaffelse af alle regler, der kan føre overtrædelse af menneskerettighederne.

Menneskerettigheds Komiteen pegede bl.a. på at Sikkerheds-Komiteen lavede mange brud på menneskerettighederne, hvor civile folk blev sat i fængsel, uden at man stillede dem retten og at de ikke fik ret til en sagfører. Brevet, som Menneskerettigheds Komiteen sendte til præsident Egal lyder følgende:

Til Somalilands præsident, Maxamed Ibrahim Egal C/o præsident huset, Hargiesa d.19 Sept.1998.

Til Somalilands parlaments medlemmer,	Hargiesa
og Den Nationale Sikkerheds-Komite,	Hargiesa
og den fri presse (ind og udlandet),	Hargiesa

Menneskerettigheds Komiteen beundrer jer for, at I har det store ansvar for samfundet og landet. Vi tillader os til at fremsende denne anmodning situationen for menneskerettighederne i Somaliland til jer.

For det første beder vi regeringen og parlamentsmedlemmerne om at afskaffe Sikkerheds Komiteen på alle niveauer og reglerne, der tillader en hurtig fængsling uden at man stillefolk retten. Begrundelsen er, at Sikkerheds Komiteen har begået et række brud på menneskerettighederne. Der er tale om folk, der er blevet sat i fængsel uden at de nogensinde er blevet stillet for retten og uden at de fik ret til en sagfører. Menneskerettigheds Komiteen beder Egal om, at afskaffe både den såkaldte Sikkerheds Komiteen, der har kompetence til at fængsle folk efter de ovenfor nævnte regler. Menneskerettigheds Komiteen beder også Egal om en afskaffelse af alle regler, der kan føre overtrædelse af menneskerettighederne.

For det andet anbefaler vi Somalilandspræsident (Egal) om, at betingelsesløst løslade fangen, Axmed Faarax Jirre, der blev dømt til et års fængsel af Sikkerheds Komiteen i Hargiesa amt d.13/09-98

Han blev ikke stillet for retten og fik heller ikke ret til en sagfører. Sikkerheds Komiteen brugte reglerne, der gav dem tilladelse til at fængsle folk uden for rettens mure. Fangens rettigheder blev krænket, fordi han ikke fik en retfærdig dom.

Med venlig hilsen Horn Watch

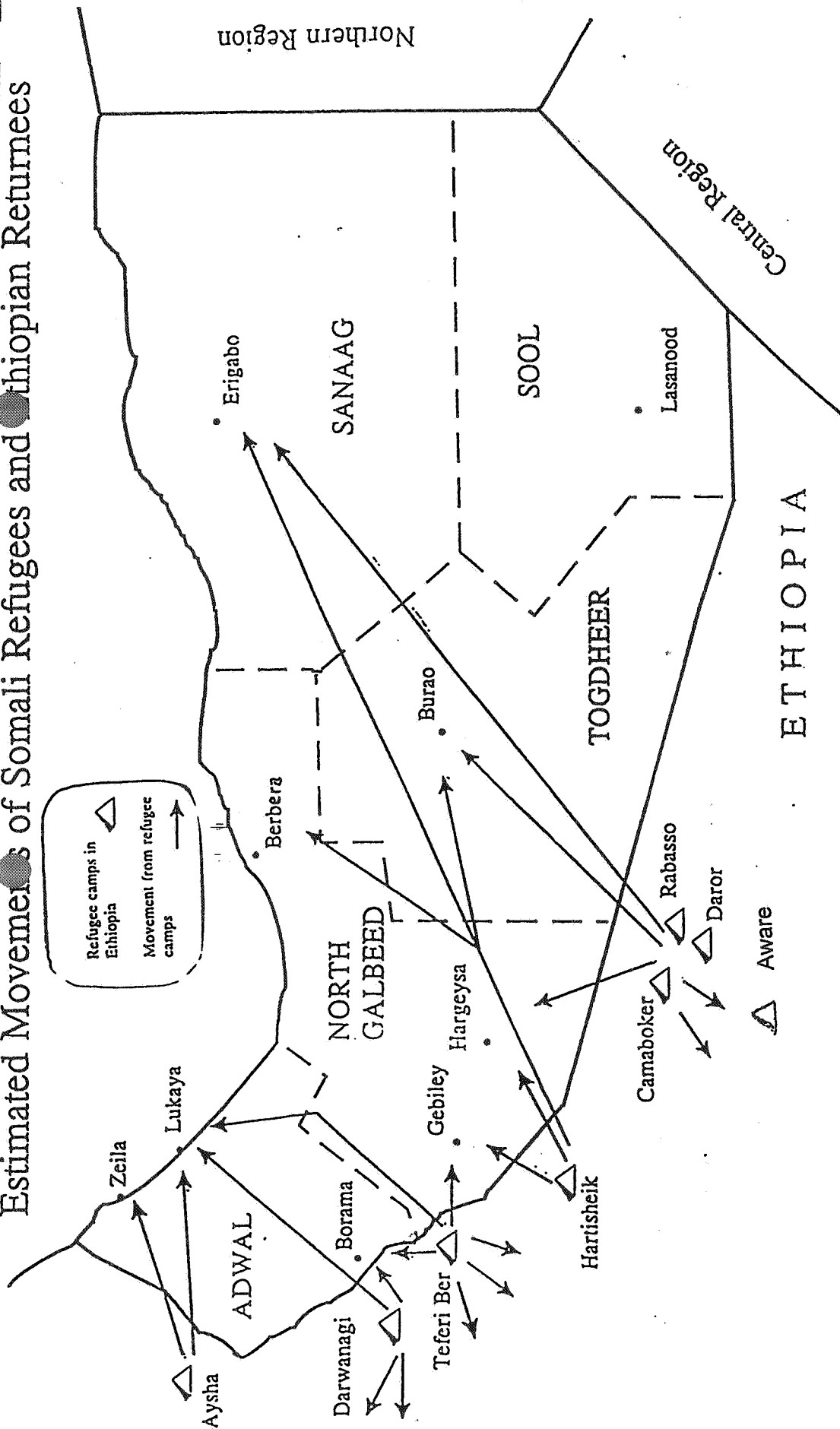
Sukinan Isamil Bulale

Post Box: # 2 Tel: # 3101 Fax: (00252)213 4501

HQ. Hargeisa Somaliland

Estimated Movements of Somali Refugees and Ethiopian Returnees

Bilag 7. Flygtningelejre i det østlige Ethiopia

Refugee camps in Ethiopia

Aysha:	90% Zeila district/town 10% Lukaya district/town	Teferi ber:	50% Ethiopians 35% Dilla area/town 10% Gebiley 5% Lukaya district/town	Aware:	70% Hargeisa district/town 20% Burao district/town 10% Erigabo district/town Local integration
Dawarnagi:	80% Ethiopians 15% Lukaya district/town 5% Borama			Hartsheik:	Hargeisa Gebiley district/town 10% Berbera/Burao/Erigabo

